Poštnina plačana v gotovini. Cena 25.— lir Spediz. in abb. post. I. gr.

DEMOKRACIJA

Uredništvo: Trst. ul. Machiavelli 22-II. - tel. 3-62-75
Uprava: Trst, ulica S. Anastasio 1-c - tel. 2-30-39
Goriško uredništvo: Gorica, Riva Piazzutta št. 18.
CENA: posamezna številka L 25. — Naročnina: mesečno L 100, letno L 1.200. — Za inozemstvo: mesečno L 170, letno L 2.000. — Poštni čekovni računi: Trst štev. 11-7223. Gorica štev. 9-18127

Leto VIII. - Štev. 21 Trst - Gorica 21. maja 1954 Izhaja vsak petek

Utrditev miru na Balkanu

Eden izmed glavnih razlogov, s katerim dokazujejo in opravičujejo nujnost ureditve Tržaškega vprašanja, je utrditev miru in varnosti na Balkanu. Velesile namreč smatrajo, da ta smoter ne bo dovolj zavarovan, vse dokler se zadevnim naporom balkanskih držav ne pridruži tudi Italija. Italija pa ne more vstopiti v Balkansko zvezo, v kateri so trenutno Turčija, Grčija in Jugoslavija, vse dokler ne reši svojih spornih vprašanj z Jugoslavijo. Na drugi strani pa sta Grčija in Turčija članici Atlantske zveze, v kateri je Italija, ki je izjavila, da ne more dovoliti svojima sočlanicama, da bi pristali na pretvoritev splošne Balkanske zveze v točno določeno in avtomatično delujočo vojaško zavezništvo. V takem primeru bi se namreč zgodilo da bi kakšna tretja sila morda napadla Grčijo in Turčijo zaradi tega, ker bi ti dve v smislu balkanskega zavezništva bili vezani z Jugoslavijo, nakar bi Italija, po določilih Atlantskega pakta, morala nastopiti v obrambo Grčije in Turčije ter bi tako bila potegnjena v vojni spopad v korist Jugoslavije, s katero ima še neporavnane račune.

Tako se je zaradi najnovejšega razvoja na Balkanu zunanjepolitični položaj v tem delu Južne Evrope zapletel. Zahodne velesile, ki ne bi rade izgubile Italije, a imajo prav tako velik interes na še bolj izpostavljeni in strateško izredno važen prostor obsegajoči Balkanski zvezi, bi seveda vse to rade spravile v sklad. Zato pritiskajo in skušajo spraviti Tržaško vprašanje izpod nog.

Jugoslaviji je treba priznati, da po drugi svetovni vojni vodi dosledno balkansko politiko, v kateri uspešno nadaljuje pot, začeto že v prvem desetletju tega stoletja. Nobena tajnost ni, da je prišlo do spora s Sovjetsko zvezo med drugim tudi zato, ker se Jugoslavija ni hotela odreči svojemu stremljenju po tesnejši povezavi balkanskih držav. To ni bilo prav Sovjetski zvezi, ki je hotela imeti okrog sebe poslušne sluge, ne pa samostojne skupine držav. Kmalu po prelomu s Sovjetsko zvezo je Jugoslavija postopoma prenehala s svojim vmešavanjem v grško državljansko vojno, kar je bistveno pripomoglo k njenemu zaključku S tem so bili položeni temelji za zbližanje z Grčijo, do katerega je ob posredovanju zahodne diplomacije tudi res prišlo. Ob naraščajočih grožnjah kominformističnih držav, med katerimi je Sovjetska zveza začela pogrevati ozemeljske zahteve tudi proti Turčiji, je sledilo še zbližanje s to državo. Napore je kronala Ankarska pogodba ki predstavlja nekakšno novo izdajo predvojnega Balkanskega pakta. Nedavni Titov obisk v Turčiji je končal s predlogom za pretvoritev politične Balkanske zveze v pravo obrambno zavezništvo Ker sta se o tem menili samo Turčija in Jugoslavija, je bilo seveda rečeno, da je končni sprejem tega predloga odvisen od Grčije.

Italija, ki ne more z mirnimi čustvi spremljati tega razvoja, kateri grozi, da jo zunanjepolitično potisne v Južni Evropi ob stran je v tem trenutku sporočila svojima zaveznicama iz atlantske pogodbe svoje že omenjeno stališče Pri tem je posebno računala na Grčijo, katero skuša pridobiti na svojo stran. Toda prav zadnje izjave grškega državnika maršala Papagosa, ki pravi, da Italija ne more prepovedati Grčiji in Turčiji, da bi se pridružile tudi vojaško organizirani Balkanski zvezi, njegov tom, s katerim je obravnaval italijansko bojazen pred takšno zvezo, in predlog, s katerim je bila v grški poluradni zunanjepolitični reviji sprožena zamisel o ustanovitvi nekakšnega balkanskega parlamenta, v katerega bi vsaka poslanska zbornica treh balkanskih zaveznic poslala po 15 - 20 poslancev, vse to kaže, da Grčija še vedno smatra, da je glavno težišče njene varnosti v balkanskem zavezništvu. Razna prišepetavanja in protesti torej niso rodili zaželenih uspehov.

Takšni so rezultati, katere so doslej dosegle balkanske države s svojimi lastnimi napori. Veliko vprašanje je, ali bi bili uspehi prav tako veliki, če bi pri tem sodelovale tudi države, ki imajo zaradi svoje soseščine na Balkanu lastna gospodovalna stremljenja in celo tudi ozemeljske zahteve. V vseh teh akcijah je doslej igrala vodil-

(Nadaljevanje na 2. strani)

„Jadranski Dien Bien Phu"

Pod tem naslovom je videmski »Messaggero Veneto« nedavno objavil članek, v katerem je utemeljeval zahtevo proitalijanske rešitve Tržaškega vprašanja z razlogi protikomunistične politike. Ker gre pri tem za mahanje s komunistično nevarnostjo, na katero se sklicujejo italijanski iredentisti vedno, ko jim zmanjka trdnejših argumentov, in ker so zahodne velesile, kakor tudi nekateri njihovi tukajšnji zastopniki za takšne tvorditve posebno sprejemljivi, je potrebno, da nekoliko osvetlimo njihovo pravilnost. Poglejmo torej, ali bi uničenje Svobodnega tržaškega ozemlja, izročitev njegovega manj pomembnega dela Jugoslaviji, glavnega mesta pa Italiji, koristila ali škodovala širjenju in utrjevanju komunizma v tem delu Evrope in v sosednjih državah.

Predvsem je treba ugotoviti, da bi takšna rešitev bila sprejeta proti volji, odnosno sploh brez upoštevanja mnenja krajevnega prebivalstva. To bi bil neprikrit način mednarodne politike velesil, katerega bi komunisti z uspehom označili za nedemokratičnega in »imperialističnega«. Razni izgovori bi tu presneto malo pomagali, ker je doslej tudi v zunanjem svetu že padlo dovolj izjav, ki so opozorile, da prebivalstvo Trsta in okolice v svoji veliki večini nasprotuje delitvi svojega ozemlja. Prav tako ni važno, da ga pri tem vodijo različni razlogi: italijanske iredentiste problem izgube istrskih Italijanov, tržaške Slovence upravičeno nezaupanje do italijanskega postopanja z narodnimi manjšinami, vse Tržačane brez razlike pa vprašanje gospodarskega obstoja in razvoja tega mesta v okviru italijanskega carinskega ozemlja, italijanske birokracije in gospodarske politike Vsi ti krogi, ki niso ne majhni, ne maloštevilni, bi torej bili z delitvijo in odpravo Svobodnega tržaškega ozemlja prizadeti in razočarani

Toda hladen politik bi na vse to še dejal: to bo samo prva reakcija, v kratkem se bodo pa vsi sprijaznili z usodo, proti kateri itak ne bodo mogli ničesar ukreniti. Stari problemi bodo pozabljeni.

Nekaj takega bi lahko pričakovali samo v primeru, če bi nova rešitev bila takšna, da bi prinesla mestu večje blagostanje in večje izglede na uspešen gospodarski razvoj, kakor pa so tisti, katere nudi tukajšnjim ljudem, posebno po ustalitvi političnih razmer v Srednji Evropi, Svobodno tržaško ozemlje. Ta pogoj pa na žalost ni podan. S tem soglašajo celo sami avtorji načrta delitve Svobodnega tržaškega ozemlja. Nad mestom bi zavela gospodarska kriza in beda. Vsaj doslej pa niso zahodne demokracije tiste, ki bi se okoriščale s tujo stisko! Pač pa grade na njej svoje uspehe komunisti, ki bi v tržaškem slučaju očitali zahodnim demokracijam, nekomunistični italijanski vladi in jugoslovanskim titovcem celo zavestni »mala fede«, to je hoteno in premišljeno potiskanje 300.000 ljudi v bedo in nesrečo. Dodajmo k temu še usodo številnih narodnih manjšin na obeh straneh nove meje, za katere je kaj malo verjetno, da bi sosednji državi z njimi postopali drugače kakor doslej, pa bomo videli, kako motne bi bile vode, v katerih bi komunisti brez prikrivanja uspešno ribarili. Za vsako njihovo akcijo, za vsako njihovo besedo bi stala Sovjetska zveza, ki seveda »vsega tega ni hotela, ki tega ni odobrila, kateri je cilj samo bratstvo in blagostanje prizadetih ljudstev...«. Jadranski Dien Bien Phu kakor je imenoval Trst »Messaggero Veneto«, bi tako postal komunistična zmaga.

Nekaj podobnega bi se zgodilo tudi na mednarodnem polju. Zahodni pravniki so bajé preštudirali pravno plat Tržaškega vprašanja in so iztuhtali način, kako bi spravili stvar skozi Združene narode. Nekaj pa je pri tem sigurno: morebitne delitve nikakor ne bi mogli spraviti skozi Varnostni svet v katerem ima Sovjetska zveza pravico veta in nanjo ne bi dobili niti pristanka vseh podpisnic italijanske mirovne pogodbe, ker so med njimi tudi satelitske države in Kremelj. Zahodni državniki bi torej morali poseči po taktiki »dovršenih dejstev« in s svojo zahtevo bi lahko prodrli samo skozi kakšna stranska vrata, izogibajoč se Varnostnega sveta, ki je po Statutu edini garant neodvisnosti našega Ozemlja. Vse to je lahko še tako premišljeno, zapleteno in zvito, da se res da zagovarjati. Toda samo zagovarjati.... Splošna sodba pa bi bila, da se je s tem izigralo svobodno sprejete in podpisane mednarodne obveze in izvrševalci takšnega dejanja bi nedvomno utrpeli veliko moralno in politično škodo. V trenutku, ko tehtajo razloge za in proti, zahodni politiki ne bi smeli pozabiti, s kakšnim uspehom so med drugo svetovno vojno sami izkoriščali razna »dovršena dejstva« in »prijateljske razsodbe«, s katerimi sta Hitler in Mussolini popravljala politični zemljevid Evrope!

Res je, da nobena pogodba ni večna. Toda, če se jo že izpremenja, ne glede na sredstva in pot, katere se pri tem posluži, se to običajno stori zato, da bi se ustvarilo nekaj boljšega in pametnejšega. V kolikor se pri tem kršijo mednarodne obveze, se išče opravičilo v izpričani volji prizadetega prebivalstva ali pa v zadovoljitvi koristi ene izmed strank, ki se zaradi svoje moči požvižga na vse druge razloge in reakcije. V tržaškem primeru pa ni za izvedbo nameravane delitve podana niti volja, niti korist prebivalstva, z njo ne bi bil zadovoljen apetit nobene izmed glavnih strank in stanje, katero bi se ustvarilo, bi bilo neprimerno slabše in nestalnejše, kakor pa je tisto, kakršnega predstavlja izvedba mirovne pogodbe.

Tržaško vprašanje je res nekakšen evropski in ne samo jadranski Dien Bien Phu. Zahodne velesile pa bodo zagrešile veliko napako, če bodo za organizacijo njegove obrambe poslušale nasvete tistih, ki bi s to besedo radi podprli uveljavljanje svojih sebičnih, kratkovidnih in tudi napačnih pogledov.

Diplomatske pogreške Italije

V Tržaškem vprašanju, v katerem je italijanska diplomacija računala, da bi mogla zaveznike zmehčati prav s postavljenjem veta proti Balkanskemu paktu, se ti upi niso izpolnili. Grčija, ki naj bi bila glavna opora italijanskih stremljenj, je odpovedala. Maršal Papagos se je izkazal za realnega politika in z njegovimi izjavami se je italijanska teza polomila. Zahodni svet danes ve, da je Balkanska zveza solidna tvorba in vojaška pogodba med Turčijo, Grčijo in Jugoslavijo to tvorbo lahko samo utrdi. Kaj sedaj? Spričo takega razvoja pač Italiji drugega ne preostaja kakor — mirovna pogodba, to je ostvaritev Svobodnega tržaškega ozemlja, ali pa odložitev celotnega vprašanja na ugodnejši čas. Taki zaključki se že glasno pojavljajo v italijanski javnosti.

Ne pozabljamo in zato ponavljamo

Pravijo,

da je treba soditi resnično vrednost demokracije po položaju, ki ga v njej uživajo manjšine, tako politične, kakor socialne in narodne.

Na Tržaškem pa

25 odstotkov prebivalstva slovenske narodnosti sploh nima nobene besede, kje šele zastopnika, pri uradih in ustanovah, ki odločajo o njegovem življenju;

11 let po kapitulaciji italijanskega fašizma so še vedno v polni veljavi skoro vsa zakonska določila, s katerimi je fašizem skušal izbrisati vse, kar je v teh krajih slovenskega;

9 let po zaključku svetovne vojne, ko so v drugih državah že pozabili na poražene totalitarizme, v naši coni »Svobodnega« tržaškega ozemlja Slovencem še vedno niso povrnjene niti tiste drobtinice lastnine njihovih nekdanjih kulturnih in gospodarskih ustanov, ki še vedno materialno obstojajo;

7 let po sklenitvi mirovne pogodbe z Italijo so številni domačini, nekdanji begunci, katere je od doma pregnalo fašistično nasilje ter so se po vojni vrnili v rodno mesto, v njem še vedno bolj brezpravni kakor razni tujci. Ni rešeno vprašanje njihovega državljanstva, nimajo pravice na zaposlitev, zaprte so jim javne službe in onemogočeno jim je javno udejstvovanje.

Vse to pod upravo

velikih zahodnih demokracij, na tisti strani železnega zastora, na kateri bi morala posebno tu, na meji, veljati tudi v dejanju in ne samo v besedi načela demokracije, pravice in svobode.

Ali so komunisti prodali Trst?

Dr. Juraj Krnjević, generalni tajnik in za dr. Mačkom najvidnejši predstavnik Hrvatske kmečke stranke v emigraciji, je napisal v glavnem strankinem glasilu »Hrvatski glas« (izhaja v Winnipegu v Kanadi) že niz člankov, v katerih je vedno vneto podpiral težnje tistih Slovencev in Hrvatov, ki zagovarjajo ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja. To mišljenje zastopa dr. Krnjević tudi v političnih krogih v Londonu, kjer stalno živi. V naslednjem ponatiskujemo najznačilnejše odstavke zadnjega članka o Trstu, ki je bil objavljen 19. aprila t. l. Z njim namreč odgovarja na vprašanje, katero si te dni zastavljajo tudi mnogi slovenski ljudje na tej in na oni strani meje. Uredništvo

Potem ko je povedal, da so se o Trstu vse od pretekle jeseni vodila tajna pogajanja, o katerih je prvi določneje spregovoril bivši Titov ambasador v Združenih državah, Crnogorec Vladimir Popović, ki je dejal, »da je ostalo že vse rešeno in da gre samo še za nekaj slovenskih vasi«, ugotavlja dr. Krnjević:

»Ako je to točno — in nihče iz Beograda ni oporekal točnosti te izjave — in če so Titovi komunisti na tem, da sedaj pristanejo na rešitev Tržaškega vprašanja, potem bodo zagrešili zločin najhujše vrste, kajti danes je možna samo takšna rešitev Tržaškega vprašanja, po kateri bi Trst pripadel Italiji. Evo zakaj:

Tito je pred bankrotom ter je odvisen od gospodarske pomoči in naklonjenosti ameriške vlade še bolj kot je bil prej. Po lastnem priznanju Titove vlade komunistična Jugoslavija ni sposobna plačati dolgove tujim državam, ki so letos zapadli, in prosi za poravnavo, po kateri bi jih izplačevala v obrokih tekom prihodnjih 15 let. Par dni pred svojo izjavo je bil Vladimir Popović v ameriškem zunanjem ministrstvu, kjer je prosil za podaljšanje gospodarske pomoči Titu. Glede oborožitve je Tito v še večji odvisnosti od Amerike. Moderno orožje je izredno drago, Tito pa nima tovarn, v katerih bi ga izdeloval, ne denarja, s katerim bi ga lahko kupil.

Ali takšna vlada torej sploh lahko enakopravno razpravlja z Ameriko in Anglijo o Trstu?

Tito je že doslej izredno škodil edino pravilni rešitvi Tržaškega vprašanja. Edino pravilna rešitev bi namreč bila tista, po kateri niti Trst, niti kateri koli kraj v njegovi okolici ne bi pripadel Italiji. Trst in njegova okolica so sestavni del slovenskega narodnega področja in ne smejo pripasti državi, ki ima imperialistične zahteve na slovenske kraje in hoče Trst samo zato, da bi iz njega skušala prodirati proti severu in proti vzhodu Že to je slabo, da Trst ne pripada Sloveniji, toda najmanj, kar mora nuditi slična rešitev Tržaškega vprašanja je, da Trst ne pripade Italiji.

Zanimivo je, da Titova vlada sama prav dobro ve, da je to edina dobra rešitev Tržaškega vprašanja.... V Londonu je Titova ambasada pred približno mesecem dni izdala Kardeljevo brošuro o Trstu. V njej je problem točno razložen in iz nje nedvomno izhaja, da Trst ne sme pripasti Italiji, ker je to v interesu same Italije, v interesu slovenskega naroda, samega Trsta in splošnega evropskega miru. Na to brošuro je italijanska ambasada odgovorila s svojo brošuro, katera pa ni uspela pobiti Kardeljeve razlage. Ta diplomatski dvoboj je tako končal s porazom Italije.«

• • •

Nato omenja dr. Krnjević, kako je nedavno dobil dve knjigi (Fran Barbalić, »Narodna borba v Istri 1870-1915« in zbornik »Istra i Slovensko Primorje«), ki sta leta 1952 izšli v Zagrebu, ter pravi:

»Ko človek čita dokumente iz tistih časov o velikem trpljenju, katerega so domačim ljudem povzročali razni nosilci italijanskega imperializma, mora spoznati, kako velik zločin je danes priznati Italiji eno samo ped našega narodnega področja. . . . Po teh dveh knjigah in po Kardeljevi londonski brošuri se torej vidi, da komunisti prav dobro vedo v čem je problem Trsta in kakšna bi morala biti edino pravilna rešitev Tržaškega vprašanja. Vse to samo povečuje njihovo odgovornost.«

• • •

Po Krnjevićevem mnenju je zahodnim velesilam veliko do tega, da bi italijanska poslanska zbornica odobrila pristop Italije k Evropski obrambni skupnosti in zaradi tega misli, da ne bodo mogle preklicati tega, kar so Italiji obljubile lani oktobra, in da ne bodo mogle odreči podpore uresničenju italijanske želje po priključitvi Trsta.

»V takšnih nepovoljnih okoliščinah je toliko večji zločin zahtevati rešitev Tržaškega vprašanja, posebno če se vzame v poštev dejstvo, da dela čas v vprašanju Trsta proti zahtevam italijanske vlade. V samem Trstu narašča opozicija proti priključitvi k Italiji, in tudi v zahodnem svetu se slišijo novi glasovi, ki dopovedujejo, da Trst ne sme pripasti Italiji.

Ako Titova vlada v teh razmerah zaključi dogovor o Trstu, potem to pomeni, da ga je prodala za skledo leče, kar pa pri komunistih ne bi bilo nič čudnega. Oni so sposobni napraviti vse« — zaključuje dr. Juraj Krnjević svoj članek.

PO STRMI IN KAMENITI POTI

Predsednik Eisenhower je pohvalil politiko svojega zunanjega ministra in Dullesa celo imenoval najboljšega zunanjega ministra, ki ga pomni. To je vsekakor krepka beseda, in Mr. Dulles potrebuje v teh tednih res vso podporo. Svetovno časopisje je poročalo o zmedeni politiki, težkih napakah in pomembnem porazu Združenih držav. Foster Dulles je Američanom nenehno zagotavljal, da je politika Eisenhowerjeve vlade komunistom iztrgala pobudo iz rok. Sedaj pa obvladujejo položaj v Aziji komunisti in Zahod kaže manj enotnosti in odločnosti, kot kdaj koli od berlinske blokade dalje. Mr. Dulles, tako poudarjajo kritiki, je razglašal politiko koncentracije proti središčem nasprotniških sil, tako imenovano »New Look«, in vlada je izdatke in obseg armade skrčila. Sedaj pa se ponavljajo glasovi, da bi morali ponovno braniti azijski polotok, topot Indokino, vlada pa se resno ukvarja z mislijo, da bi povečala izdatke za vojsko.

Podpredsednik Nixon je na zborovanju dva tisoč časopisnih založnikov govoril o možnosti ponovnega nastopa ameriških oboroženih sil in opozarjal, da je vsak kompromis s komunisti glede Indokine nevaren. Kasneje so francosko zahtevo po takojšnji pomoči za Dien Bien Phu odklonili in tragedija te utrjene postojanke je bila zapečatena.

Predsednik Eisenhower je izrekel upanje, da bi v Ženevi mogli ustvariti pogoje za vzajemno znosljivost in pri tem posebno nakazal položaj v Evropi. Po vsem tem je bilo vznemirjenje razumljivo. Končno je Mr. Dulles po radiu označil dogodke v teh tednih kot proces pospešenega napredka k točno določenim ciljem.

Kljub vsej navidezni zmedenosti ameriške politike so v tem trenutku nekatere točke te politike vendar le jasne. Ne glede na to, ali bo ženevska konferenca ustvarila vzdušje za premirje v Indokini ali za nadaljevanje vojne, je postalo jasno, da se Američani v Aziji ne mislijo sami boriti. Pač pa zahtevajo aktivno soudeležbo tako azijskih narodov, katerih svoboda ali varnost je ogrožena, kakor tudi pomoč tistih evropskih držav, ki imajo koristi v Aziji.

Kljub vsemu se je v miselnosti ameriške vlade težišče stremljenj po zavezništvu, odkar je ameriški zunanji minister s tako naglico obiskal London in Pariz, polagoma premaknilo k azijskim zadevam. Ta pritisk na azijski odpor proti azijskemu komunizmu naj bi najprej zmanjšal nevarnosti za razširjenje konfliktov, ki bi jih pretežno ameriško-evropski poseg nujno spožil. Ker Amerika poleg tega ne želi svojih sil vzdrževati po oddaljenih deželah, ker ima nadalje, Velika Britanija obširne obveznosti in ni mogoče Evrope prepustiti sami sebi, je mogoče samo v Aziji naiti sile, ki bi se po potrebi postavile nasproti azijskim silam.

Predsednik Eisenhower je že večkrat naglasil, da je treba Azijo zavarovati z ameriško pomočjo, vendar ne brez Azijcev in da ni mogoče trajno braniti nekega področja, če pri lastni obrambi ne sodeluje tudi prebivalstvo ogrožene dežele.

To domače sodelovanje manjka do sedaj v Indokini in prav v tem leži vzrok komunističnega napredovanja in slabost francoskega stališča. Ali je v Indokini še časa dovolj, da se te osnovne pomanjkljivosti odpravijo z uresničenjem politične neodvisnosti in s temeljito reformo nepopularne vladavine, bodo verjetno pokazali bodoči tedni — pred nastopom velikega deževja. Pripravljenosti za samoobrambo pa ni tudi v drugih nekomunističnih azijskih deželah, ki so še vedno pod premočnim pritiskom odmirajočega kolonialnega gospostva, da bi se uprle skupno z Zahodom komunistični zavojevalnosti.

Politiki preiskujejo v tem času strukturo in dosegljiv obseg zavezništva na področjih, ki izkazujejo neprimerno večje razlike v miselnostih in koristih, kakor pa je to slučaj v Evrope. Vojaški strokovnjaki raznih dežela se sestajajo, da bi ugotovili, kakšne sile so jim na razpolago in kakšne lahko ustvarijo. V Aziji čas poteka počasi, pot je dolga in kamenita. Ta pot vodi v bližino nevarnih prepadov in danes še nihče ne ve, kako izgledajo dejansko postavljeni cilji. Trezni Foster Dulles je ameriškemu ljudstvu po svojem povratku iz Ženeve s trdnim, zato pa mirnim glasom zagotovil, da je odločen se vzpenjati po kameniti poti vse, dokler cilj ne bo dosežen.

Bevan je dobil ukor...

Aneurin Bevan je prvak levega krila laburistične stranke v Veliki Britaniji. Njegovi nastopi so pogostokrat nakazovali nagnenja, ki so jih komunisti z uspehom izkoriščali.

Pred dnevi je na seji Izvršnega odbora laburistične stranke bivši minister Morrison z dokumentarnimi dokazili ostro napadel Bevana in ga obdolžil, da je prav njegova krivda, če je stranka pri volitvah l. 1951 izgubila na milijone glasov.

Po dolgi in burni debati je Izvršni odbor laburistične stranke izglasoval sklep, po katerem bodo v bodoče nedisciplinirane člane preganjali s težkimi disciplinarnimi postopki in jih lahko iz stranke tudi izključili. Bevanovci so ta večinski sklep sprejeli z demokratično dostojanstvenostjo in niso niti glasovali proti predlogu.

VESTI z GORIŠKEGA

Ali nas bo Združena Evropa zaščitila?

Zopet se v Strasburgu vrši zasedanje sveta Združene Evrope. Na dnevnem redu sta, med drugimi, tudi dve točki, ki nas od blizu zanimata: a) ojačenje Evropskega sveta na političnem, gospodarskem, socialnem, pravnem ter upravnem področju; b) imenovanje članov Evropske komisije za človečanske pravice.

Vsa dosedanja mednarodna združenja, širšega in manjšega obsega, in vsi mednarodni dogovori še tako važnega pomena v zadevi zaščite prebivalstva, to je državljanov in pa človeka kot takega, so se v toliko izkazala, v kolikor so tudi vlade pokazale dobro voljo za resnično upoštevanje ter spoštovanje človečanskih pravic, za napredek in splošno korist človeštva.

Vsa ta združenja in vsi omenjeni dogovori pa niso prinesli nam Slovencem v Italiji nobenega omiljenja našega trdega in krivičnega položaja nezaščitene manjšine, ki jo nasprotno država na vse mogoče načine skuša udušiti, kar zgovorno dokazujejo številni njeni ukrepi v naših obmejnih krajih pod obliko »obrambe italijanstva«.

To akcijo za »obrambo italijanstva«, ki ji lahko rečemo tudi »pobuda za iztrebljenje slovenske manjšine«, vodi poseben oddelek pri predsedstvu rimske vlade, ki se imenuje »Urad za obmejne kraje« (Ufficio zone di confine).

Ali ne predstavlja pravo sramoto za Evropo in za ves kulturni svet dejstvo, da država, ki je podpisala in potrdila mednarodni dogovor za pobijanje zločina rodomora, ne dovoljuje poučevanja slovenskega materinega jezika v osnovnih šolah na najbolj strnjenem slovenskem ozemlju v Italiji, kot sta Rezija in Nadiška dolina?

Zdaj se zastopniki te države zopet sestajajo v Strasburgu z zastopniki drugih evropskih držav na seji z gori navedenim programom.

Slovenci v Italiji pozdravljamo vsako iniciativo, ki ima za namen in cilj sporazum med evropskimi državami v težnji po izboljšanju odnošajev in dosegi splošnega blagostanja.

Evropa je prelila dovolj krvi in dovolj trpela, da bi odlašala s sporazumom, ki naj odpravi nesoglasje in nasilje!

Evropejci pa moramo biti enakopravni vsi, države in državljani, v političnem, gospodarskem, socialnem, pravnem in upravnem oziru. Sicer je vsak sporazum že od svojega začetka neploden in brez pomena!

Seveda mora vsaka država skrbeti zase in napredovati s pridnostjo svojih voditeljev in svojih državljanov. Glavno je, da se evropske države med seboj ne motijo in ovirajo, ampak samo pomagajo z nasveti, s skupnimi zakonodajnimi ukrepi in tudi gmotno.

Razen tega sporazuma je pa potrebna temeljita zaščita vseh državljanov po potrebah in pravicah vsake še tako majhne narodnostni ali narodne manjšine.

Politične svoboščine, gospodarski in socialni napredek ter juridična in upravna pravičnost niso mogoče, če ne temeljijo na kategoričnem spoštovanju človečanskih pravic v vsakem oziru, zajetih ne le v okviru skupnosti, kajti pri posameznikih lahko ne pridejo v poštev, ampak začenši od posameznika in gor do vse skupnosti. Krivica je krivica, če se krši jo človečanske pravice skupnosti, kakor če se krši jo pravice posameznikov ter se pravzaprav tudi najbolj ostro in trpko občutljive.

Zato želimo, da Evropski sporazum ne ostane le na papirju in da ga prenekatera država ne bi izrabljala za še bolj hinavsko uduševanje narodnih manjšin.

—.j

Števerjan

Pretekli teden se je od nas poslovil domačin Bogomil Ciglič iz Valerišča, ki se je z ženo izselil v Kanado. Kmetsko delavska zveza mu je priredila poslovilni večer. Podarili so mu lepo pomembno slovensko knjigo, pevski zbor je zapel nekaj narodnih, g. Hermenegild Podbrščček pa je spregovoril nekaj besed, s katerimi je orisal Bogomilov pošten in trden značaj ter mu želel vso srečo na delu v Kanadi.

Tako odhajajo, naše vrste se redčijo! Da bi se le zopet vrnili, da ne ostanemo gmajna na gmajni!

Vojna škoda

Podtajnik zakladnega ministrstva, Maxia, je pretekli teden v senatu izjavil, da je vlada že zmožna začeti izplačevati vojno škodo, ki je bila prijavljena pred 1. januarjem 1954. Zagotovil je tudi, da je že vse pripravljeno za normalen in neprestan dotok posebnih fondov za izplačilo vojne škode.

Za pobijanje brezposelnosti

Da bi se uspešno postavili po robu veliki brezposelnosti, ki resno ogroža italijansko javno življenje, je minister Romita nakazal štiri nove ukrepe, s katerimi bi zagotovili delo mnogim brezposelnim.

Prvi predvideva razširitev in spopolnitev državnih cest, drugi gradnjo novih velikih cest, tretji gradnjo občinskih cest, četrti pa gradnjo vodovodov v srednji in južni Italiji.

Urnik gostinskih obratov

S 15. majem je stopil v veljavo poletni urnik gostinskih obratov. Vsi ti lokali bodo odprti zjutraj od 6. ure dalje.

Bogata in revna Evropa

Gospodarska komisija Združenih narodov za Evropo je v svojem zadnjem letnem poročilu podrobno očrtala gospodarski položaj Zahodne Evrope.

Prvi vtis, ki ga vsak opazovalec dobi ob bežnem pogledu na ta del Evrope, je pač velika razlika med gospodarskim položajem južne in severne Zahodne Evrope. Na eni strani lepo uravnovešen socialni nivo severnoevropskih narodov, ki žive brez velikih socialnih problemov, ki nasprotno težijo južnoevropske narode, ki se pogrezajo vedno bolj v zamotana socialna vprašanja, katerih rešitve zaman iščejo v svojem ideološkem in praktičnem sistemu.

Nakazana sredstva Gospodarske komisije Združenih narodov sama gotovo ne bodo rešila Južne Evrope. Ta sredstva, kot n. pr. emigracija odvišne delovne sile, dotok tujega kapitala, olajšanje izvora domačih pridelkov in podobno, spadajo v tako imenovana objektivna sredstva, ki so sicer važna, a ne zadostna. Najvažnejši so gotovo subjektivni pogoji posameznikov in narodov za gospodarski razvoj in procvit.

To nam najlepše dokaže prav ta povojna Evropa. Vsi smo čitali ali slišali o veliki pomoči, ki jo je Amerika nudila in jo še nudi raznim evropskim državam, ki so bile prizadete v tej zadnji svetovni vojni. Ista pomoč je nekod rodila pričakovane uspehe, drugod se pa ni obnesla ali vsaj se ni obnesla v taki meri, kot bi smeli upravičeno pričakovati. Avstrija in Nemčija, ki še nista samostojni državi, sta se gospodarsko že tako opomogli, da nista več vezani na ameriško pomoč, pa čeprav sta bili v vojni prav tako ali pa še hujše prizadeti kot n. pr. Italija, ki že leta ni več pod okupacijo tujih vojská. Kljub temu izdatna ameriška pomoč še ni postavila na noge italijanskega gospodarstva.

Kaj to pomeni?

Objektivni, rekli bi zunanji pogoji so bili isti pri Italiji kot pri Nemčiji ali Avstriji. Različni so pa notranji ali subjektivni pogoji. Ti so tesno povezani z naravo naroda. Imamo pač veliko razliko med Latinci in Germani. Ta razlika je vidna ne le v značaju, pač pa tudi v praktičnem mišljenju, pojmovanju in delovanju. Razlika se kaže že na zunaj: Latinec polaga ogromne važnosti na formo, na svojo zunanjost. To neguje z vso vnemo in zanjo tudi žrtvuje; German pa da malo na formo in zunanjost. Za njega je važna vsebina.

Tako imamo tudi razlike pri pojmovanju dela. Nekdo dela samo dokler čuti nad sabo kontrolo gospodarja; drugi pa dela, ker čuti v sebi dolžnost odgovornosti, ki jo je prevzel, ko je stopil v službo. Razumljivo, da bo učinek dela različen. In po učinkih bo tudi nagrada, plača in daljša ali krajša delovna pogodba. Take bistvene razlike med narodi in posamezniki nujno vplivajo na gospodarski razvoj.

Živo nam je še v spominu katastrofa, ki je zadela Holandijo, ko je razdivjano morje podrlo nasipe in poplavilo prostorne nasade holandskih kmetov. Trpljenje in napori stoletij so bili uničeni v par dneh. A holandski kmet ni obupal in šel po svetu iskat sreče. Lotil se je dela in spet postavil meje divjemu morju. Delal bo leta in leta, skromno živel in pozabil bo na zabave in užitek, dokler ne bo zopet popolnoma osvojil svoj košček zemlje, katero bo napajal s svojim potom, da mu bo zopet bogato rodila in ga razveseljevala z bogatimi sadovi.

Latinec se pa nekako fatalistično vda toku dogodkov in se ne upa upreti. V tem fatalizmu životari iz dneva v dan in čaka, da mu bo pomagala vlada ali kaka mednarodna organizacija. Če pomoč ne pride pravočasno, propade on in njegova družina, ki postane tako lahek plen komunizma, ki se utrjuje vedno bolj prav na področju, kjer ni gospodarskega napredka.

Vpis tvrdk v trgovsko zbornico

Po zakonu so družbe in tvrdke vseh vrst, trgovinske, industrijske itd. dolžne prijaviti se trgovski zbornici v roku 15 dni od nastanka. Tudi njihove morebitne spremembe in pa prenehanje se morajo v istem roku prijaviti.

Psi varuhi davka oproščeni

Uradno je te dni vlada tolmačila finančni občinski zakon, da so kmetski psi varuhi oproščeni vsake vrste davka.

ŠTIPENDIJE

Diplomiranci kmetijskih ali bioloških ved se lahko udeležé natečaja za eno mesto specializacije v boju proti zajedalcem rastlin, ki bo trajal dve leti in se bo vršil v Neaplju. Stipendija znaša 540.000 letno. Prošnjo na kolkovanem papirju za 200 lir je treba poslati do 25. maja na Ministrstvo za kmetijstvo in gozdove.

Sovraštva proti Slovencem

Kakor poročajo italijanski listi, so te dni zborovali v Gradežu italijanski republikanci in izglasovali hudo resolucijo proti slovenski manjšini v Italiji.

Slovencem očitajo, da nekatere slovenske učne moči vzgajajo mladino v protiitalijanskem duhu, drugi da prevažajo učence v Jugoslavijo, da vpisujejo svoje otroke v jugoslovanske šole, da so naši frontaši komunisti, ki rovarijo proti državi itd. Toliko res, da so se naši frontaši pobratili s komuinstičnima odpadnikoma Cucchijem in Magnanijem. Italijanski republikanci zahtevajo za vse to posebno državno kontrolo nad Slovenci v Italiji.

Namen je jasen: uničiti šole s slovenskim učnim jezikom in zadušiti slovensko manjšino v Italiji!

Italijanska republikanska stranka je edina, ki se redno zaganja proti slovenskim šolam na Goriškem. Ne bo odveč, če povemo, da je to verjetno zato ker imata dva taka republikanca opravka s temi našimi šolami. Sum za gonjo proti slovenskim šolam pada, torej, na njun in ostaja vprašanje, ali ne bi kazalo zahtevati od oblasti preiskavo, ki naj ugotovi, ali sta ti dve osebi pravzaprav v državni službi, ki ju veže na posebno disciplino, ali sta v službi svoje stranke!

Ostaja tudi vprašanje, ali smejo imeti opravka s slovensko šolo osebe, ki nimajo zadostne tozadevne jezikovne izobrazbe! Šola je namreč šola, ki zahteva popolnost in ne polovičarsko znanje!

Slovenci v Italiji imamo vsi pravico do svojih šol, do obstanka in razvoja! Pravico imamo biti Slokakor biti Italijan pomeni tako tudi živeti.
živeti.

Država ima pravico opozarjati nas na spoštovanje zakonov, ne pa tudi, da ji svojo dušo prodamo. Kakor ne priznavajo niti italijanski republikanci, da ima Jugoslavija pravico polaščati se duše Italijanov v njenih mejah.

Želimo ostati Slovenci, pošteni državljani in se ne sprevračati v bastarde, ker nočemo s takimi elementi zastrupljati ozračja medsebojnih odnosov dveh tu živečih narodov.

V popolnoma slabi veri trdijo italijanski republikanci, da ravna država z nami širokogrudno, ko nam nudi šole tudi samo za štiri učence! Predvsem ugotavljamo, da če število slovenskih učencev ponekod pada, je temu kriva raznarodovalna politika in pa pritisk vseh vrst, kot je na primer prav oni od strani italijanskih republikancev. Na drugi strani pa primer v Krminu, kjer so pod pritiskom italijanskih republikancev slovenski razred z nad šestnajstimi učenci ukinili. Ta slučaj zgovorno priča, kako širokogrudno država naše šole podpira. Da ne govorimo o petdesettisočih Slovencev v videmski pokrajini kjer jim država ne daje niti enega samega razreda slovenske osnovne šole!

Čas bi že bil tudi, da nam vlada izda zaščitni in šolski zakon, ki naj napravita red in prineseta mir v deželo, kjer naj vlada medsebojno spoštovanje in znosno razpoloženje, ne pa od šovinistov zastrupljeno ozračje.

To večno zastrupljevanje dobrih odnošajev med Slovenci in Italijani kali mir in narekuje nujne ukrepe proti vsem krivcem skritih manevrov, ki ustvarjajo nerazpoloženja proti državljanom slovenske narodnosti ter izpostavljajo državo nevarnosti notranjih in zunanjih nevšečnosti.

Komunisti so bili, komunisti so ostali

V sredo 19. t. m. je na kongresu Zveze komunistov Slovenije v Ljubljani Miha Marinko med drugim povedal še to: da je bilo lani veliko število komunistov (23,2 odst. od 4368 čtanih) izključenih iz partije samo zato, ker so se versko udejstvovali.

Pa se nekateri krogi pri nas postavljajo, da so socialisti (ki versko prepričanje in udejstvovanje članov dopuščajo in spoštujejo)! Obleka ne dela človeka! Vsi so komunisti, naj bodo v Ljubljani, v Trstu ali v Gorici!

Popravilo električnih vlakov

V tržiških ladjedelnicah so uspešno končali te dni prvo popravilo velikega električnega vlaka. Državne železnice so sklenile z ladjedelnicami vrsto pogodb za popravilo treh vlakov, kar bo vsaj deloma omililo brezposelnost na tem področju.

Družinski davek

Na ogled je izstavljen imenik plačilcev družinskega davka občine Gorica. Vsak, ki mu vročijo tozadevno pismeno sporočilo, se ima pravico v roku 30 dni od prejema pritožiti na kolkovanem papirju od 100 lir.

Vreme

Slabo vreme nam dela veliko preglavico. Trta je že prizadeta, prve češnje tudi. Ubogi mi, kaj bo z nami, če ne pride dobro sonce!

Zaključna prireditev goriških srednjih šol

Opozarjamo starše in sorodnike dijakov, da bodo naše srednje šole tudi letos nastopile z običajno šolsko prireditvijo, in sicer na Vnebohod, 27. maja, in v nedeljo, 30. maja, točno ob 20.30 na dvorišču Solskega doma v ulici. Croce.

Pestri spored bo obsegal pevske točke, balet, šaloigro »Privatistov izpit«, dramo »Skopi vitez« in spevoigro z odrskim prizorom.

Nastopajo dijaki in dijakinje vseh štirih slovenskih srednjih šol.

Vabila bodo te dni na razpolago v šolskih tajništvih, v Katoliški knjigarni, v knjigarni »Carducci« in na deželi pri poverjenih. Sprejemali se bodo prostovoljni prispevki za pomoč potrebnim dijakom. Zato in ker bo prireditev nudila tudi umetniško razvedrilo, pričakujejo naši dijaki obilno udeležbo.

Za povratek se bodo gostje iz bližnje okolice lahko poslužili Ribijevih avtobusov, ki bodo odhajali po končani prireditvi s Travnika.

Cestna nesreča

V Štivanu na križišču tržiške in kr. ške ceste je prišlo pretekli teden do težke prometne nesreče, ki je zahtevala dve človeški žrtvi. Dva trgovca iz Trsta, Dominik Botta in Ratunno, sta bila takoj mrtva. Velika je tudi materialna škoda na obeh avtomobilih.

Samomor

V nedeljo ponoči je goriški čevljar Hermenegild Padovan, star 45 let, oženjen z enim otrokom, bivajoč v ulici Favetti 18, šel v Ločnik, kjer se je vrgel pod vlak in ostal na mestu mrtev.

Kruta mati

V mestecu Foligno je mlado 25-letno dekle s pomočjo materé živega zakopala svojega nezakonskega otroka. Ker se je pa zbala, da bo stvar prišla oblasti na uho, je njena mati to nežno truplo zopet odkopala in ga dala v hrano lačnim prašičem. Pred oblastjo se bo skupno z materjo zagovarjalo zaradi umora in uničenja trupla.

Trgovinski odnosi s Slovenijo

Vpreteklem marcu je bilo izdanih 15 uvoznih dovoljenj v skupni vrednosti 41.720.000 in 14 izvoznih dovoljenj za 18.080.890 lir.

Ta videmski sporazum vidno peša zaradi nerazumevanja in morda tudi namernega birokratskega zavlačevanja in onemogočanja.

Zanimivosti s seje obč. sveta

Pretekli teden je bila seja goriškega občinskega sveta, na kateri so odkrili, da so občinski upravitelji stavljali na stran lepe vsote denarja, ki prihaja od dobička od prostega pasu (zona franca), zato da bi z njim obnavljali prostore, kjer ima sedež »Unione Ginnastica Gorizianа« (goriška telovadna zveza) in še kaj drugega.

Svetovalci so se zaradi takega svojevoljnega početja pri upravljanju javnega denarja zelo čudili in pritoževali. Župan je zagotovil, da se kaj takega v bodoče ne bo več godilo!...

Vsi vemo, kako trdo se upravitelji prostega pasu (zona franca) upirajo priznati sovodenjski občini nekaj odstotkov od dobička, ki ga prosti pas prinaša, ko je vendar tudi ta občina v krogu prostega pasu. Vsako, še tako ozkosrčno in muhasto tolmačenje zakona si izmislijo, samo da slovenski občini ničesar ne priznajo.

Gori navedeni primer pa dokazuje, kako svojevoljno stavljajo na stran visoke vsote denarja, brez vednosti in pristanka občinskega sveta.

Na seji so nadalje odobrili sprejem v stalno službo nekaterih občinskih uradnikov z ozemlja priključenega Jugoslaviji, kot to določa zakon. Ob tej priliki je naš svetovalec g. Rudi Bratuž apeliral na župana in na zbrani občinski svet, da bi uredili tudi položaj začasnih občinskih nameščencev (avventizi), ki že dolga leta čakajo na sprejem v stalno službo. Župan je sicer dejal, da mu je tudi ta zadeva pri srcu, obljubil pa vendar ni, da bo zadeva v doglednem času rešena.

Tudi zadeve štandreškega vodovoda so se na seji dotaknili. Naši ljudje so siti večnega obljubljanja in zavlačevanja. Prav župan dr. Bernardis se je ob priliki zadnjih občinskih volitev obregnil ob slovenske voditelje, da se za koristi slovenskega prebivalstva ne brigajo. S svojim nerazpoloženjem do Slovencev dokazuje župan Bernardis, kako hudo prizadeto je to prebivalstvo prav tudi po njegovi krivdi in ne po krivdi Slovencev samih!

Zakaj bi denarja, ki so ga stavili na stran za »Unione Ginnastica Gorizianа«, ne uporabili za nujnejše potrebe, to je prav za štandreški vodovod!?

Občinski tajnik za Števerjan

Občinski tajnik iz južnih krajev, o katerem smo poročali, da je bil imenovan za Števerjan, ne nastopi službo, ker se je sam odpovedal temu mestu. Za sedaj ostane g. Cresta, ki vodi posle tajnika.

Občinski svet je na eni svojih zadnjih sej sprejel sklep, ki zahteva, tajnika veščega slovenščine. Ker ga mora občina plačevati, ima občina pravico staviti vsaj jezikovne pogoje, ki odgovarjajo pravičnosti in ustrezajo potrebam ljudstva!

Občinski prispevki

Goriška občinska uprava je na svoji zadnji seji med drugim odobrila plačilo 500 tisoč lir za vzdrževanje mladoletnih sirot v raznih mestnih zavodih ter 2.600.000 za zavod »Lenassia«. Od te vsote gre poldrug milijon lir za hrano za prvo tromesečje tega leta, ostalo pa za nakup obleke gojencem tega zavoda.

Hiše razpadajo

V torek zvečer okoli 9. ure so se hiše številka 13, 15 in 17 ulice Ascoli v Gorici jele podirati. Naenkrat se je streha udrla in razpadanje je postalo nevarno. Prišli so gasilci in policija. Odredili so izgon treh družin.

Hiše v ulici Ascoli, kjer je bil judovski »Ghetto«, ne odgovarjajo več pogojem za stanovanja, so stare, razpadajo in tudi umazane. Županstvo bi se moralo pobrigati za nujno obnovo vsega tega kompleksa, kot je že v načrtu. Toda hitro, da ne bo človeških žrtev in tudi, da ne bo mesto še naprej trpelo sramoto s tem razpadajočim kotom.

Utrditev miru na Balkanu

(Nadaljevanje s 1. strani)

no vlogo Jugoslavija, katero bi pa morebitni pristop Italije, ki naj bi po zamisli zahodnih velesil vstopila v Balkansko zvezo skozi tržaška vrata, nedvomno potisnil s tega mesta. Ali ne bi zaradi tega nastala v Balkanski zvezi trenja, ki bi to važno organizacijo bolj razbijala kakor pa utrjevala? Vsaj v dosedanji balkanski politiki je bila to še vedno stalna posledica vsakega interesiranega sosednjega posega v balkanska vprašanja, pa naj je šlo pri tem za Rusijo, nekdanjo Avstro-Ogrsko, kasneje pa Nemčijo ali Italijo.

Res je, da je treba spraviti Atlantski pakt in Balkansko zvezo v interesu utrditve obrambe neodvisnih evropskih držav v nekakšen sklad. Toda ali je treba za utrditev obrambe na Balkanu uvesti Italijo prav v Balkansko zvezo, ali ji je treba tako na široko in s takšno naglico odpreti tržaška vrata, s čemer naj se ji tudi ozemeljsko omogoči to penetracijo, je veliko vprašanje, na katerega bi ob pogledu na preteklost hladen računar dal kvečjemu negativen odgovor. Italija je nedvomno velika in pomembna država, toda miru na Balkanu bo bolj koristilo, če se ne bo izživljala na njegovem ozemlju.

* * *

SOCIALNA VPRAŠANJA

Pokojnino slepcem

Pretekle dni se je skupina civilnih slepcev iz Firenc podala na protestni pohod proti Rimu z namenom, da bi od vlade dosegla potrebno pokojnino.

Vlada jim sedaj nudi komaj štiri tisoč lir mesečne pomoči, ki seveda niti zdaleka ne ustreza vsem njihovim življenjskim potrebam. Po osnutku nekega zakona bi jim priznali 15 tisoč lir mesečno, vendar niti ta vsota bi jim ne mogla povsem zadostiti, ko je življenje tako drago!

Položaj ubogih slepcev je res svojstven in upoštevanja vreden. Hudo so od narave prizadeti, ker ne vidijo sonca in si ne morejo sami pomagati, da bi si služili za življenje.

Stojimo torej na stališču, da imajo slepci vso pravico do socialne zaščite, ki naj se izraža s podelitvijo zadostne pokojnine.

Delavci v Južno Afriko

Pri pokrajinskem Uradu za delo v Gorici sprejemajo vpise mladeničev, ki bi radi odšli v zlate rudnike v Južno Afriko.

Prvi pogoj za vpis je starost od 18 do 25 let.

Ostali pogoji so sledeči: brezplačna pot v Johannesburg; poldrugo leto vežbanja in pripravljenja za delo v zlatih rudnikih s plačo od 42 do 58 tisoč lir in brezplačno hrano in stanovanje. Nato pogodba za triletno delo s povprečno plačo 145.000.

DROGERIJA
ANTON PODGORNIK
Prodaja na debelo
in na drobno
GORICA
Trg De Amicis, 12 na Kornu
Telefon št. 3009

Mizarji kmetovalci podjetniki!
Deske smrekove, macesnove in trdih lesov, trame in parkete nudi najugodneje
TEL. 90441
CALEA
TRST
Viale Sonnino, 24

Južna Tirolska spreminja svoj obraz

Pod gornjim naslovom prinaša ugledni nemški tednik »Christ und Welt« z dne 6. maja zanimiv prikaz razmer in raznarodovalnih pobud današnje italijanske politike na Južnem Tirolskem. Te pobude so povsem istovetne razmeram na Goriškem in Tržaškem. Dopisnik Ernst - Christoph Schepky pri svojem kritičnem slikanju podrobnosti z vso pravico primerja usodo južnotirolskih Nemcev z usodo tessinskih Italijanov v Švici. Tukajšnji italijanski prenapeteži tako pogosto poskušajo pred zahodnimi zavezniki in pred svetovno javnostjo zakrinkati svoje diskriminacijske strasti nasproti Slovencem na Tržaškem in Goriškem, zato gotovo ne bo odveč, če izluščimo iz sestavka nekaj najvažnejših ugotovitev. Pri tem pa moramo še posebej podčrtati, da je diskriminacijska politika današnje Italije nasproti nam še neprimerno ostrejša kakor nasproti Tirolcem nemške narodnosti. Dopisnik pripoveduje med drugim tudi tole:

Po dveh urah železniške vožnje za brennersko mejo izletnik še vedno lahko prebira na železniških postajah stara nemška krajevna imena, kot n. pr. Gossensass, Sterzing, Franzensfeste ali Brixen, vsaj na drugem mestu. Tudi v Bocnu je še mogoče ugotoviti nekaj poglavij nemške kulturne zgodovine. Vendar se povsod preriva v tem starem nemškem mestu kričavo italijansko življenje....

Posebno v novo industrializiranih predmestjih z modernimi smotrnimi stavbami se jača vtis, da je stari razgibani Bocen postal razkosano mesto. Jetična prizadevnost sili to mesto v določen tuji razvoj. Osemdeset odstotkov mestnega prebivalstva že tvorijo priseljenci z juga, iz Kalabrije ali Sicilije. Med njihovim značajem in življenjskimi navadami Tirolcev je popolnoma nemogoče postaviti vzajemni most. Pritok z juga vodijo sistematično.

Napetosti pa ne vladajo danes zgolj med Italijani in Tirolci. V petintridesetih letih, odkar dežela pripada italijanski državni skupnosti, se je v Bocnu in nekaterih drugih mestih Južne Tirolske zakoreninila »avtohtona« italijanska plast, ki se nadaljnjemu pritoku z juga upira skoro z isto odločnostjo kot sami nemški Tirolci. Tu bi se morda nemškemu Tirolcu pridružil zaveznik proti nevarni poplavi z juga. Vendar manjka za take nastope zaupanje; manjka predvsem razumevanje na strani italijanskih oblasti, ki praktično še vedno smatrajo Južno Tirolsko kot okupirano deželo, ki ji je treba nujno pritisniti pečat italijanstva.

»Vendar bi lahko našli enostavno rešitev«, mi je dejal nemški trgovec, s katerim sem prišel v razgovor pri manjšem nakupu. »Oglejte si samo Švico — italijanski Tessin. Ali se ni tam italijanstvo ohranilo skozi polno poldrugo stoletje, odkar tessinska dežela pripada Švici? Ali se je morda zaradi tega kakor koli zmanjšal ugled švicarske republike? Zakaj tega ni mogoče doseči pri nas? Ničesar nemogočega ne zahtevamo! Mi smo se pomirili z državnopravnimi odločitvami. V novi Evropi, ki si jo vsi želimo, bi državne meje ne smele imeti nobenega političnega pomena. Kar želimo je samo to, da na podlagi pariške pogodbe lahko nemoteno ohranimo svojo narodno bit in da nam zagotovljena samouprava ne ostaja zgolj kos papirja, pač pa postane tudi stvarnost. Južni Tirolci bi bili srečni, če bi v Italiji lahko živeli pod istimi pogoji kot živijo Italijani v švicarskem Tessinu!«

To zveni prepričevalno. Profesor državnega prava na vseučilišču v Bernu pravi v svojem tolmačenju švicarske državne ustave:

> *»Molče priznavamo načelo, da mora vsako naselje ohraniti izročila svojega jezika, kljub tujegovorečim naseljencem; da se torej prostorne meje jezikovnih področij, take kot so ne premikajo, in sicer prav tako s strani večine kot s strani manjšine. Vsaka narodnostna skupnost mora s tem računati, da druga skupnost niti uradno, niti zasebno ne sme počenjati osvajanj na njen račun in kakor koli zmanjševati njenega veljavnostnega področja.«*

Poleg tega so nemški govoreči Svicarji postavili za Tessin poseben program, ki vsebuje deset načelnih pravil. V členu 2. je rečeno: »Opuščati je treba vse, kar bi moglo slabiti italijanstvo, storiti pa je treba vse, kar ga pospešuje.« Člen 6. pa določa: »Nemška Švica mora preprečiti vsako naselitev nemški govorečih Svicarjev, ki bi ogražala italijanstvo Tessina!« Italijanski profesor državnega prava na vseučilišču v Curihu, Giacometti, pa je šel v svojih zahtevah še dalje in izrecno zahteval, da je treba ureditev naseljevanja in obrtniško delavnost Netessincev v Tessinu prepustiti v odločitev izključno tessinskemu kantonu in da je treba preučiti možnosti, da se prepovedo nemške šole in društva v italijanskem Tessinu.

Italijanska uradna mesta v Rimu in na Južnem Tirolskem postopajo pa po prav nasprotnih načelih. V svoji prizadevnosti, da nemški značaj Južne Tirolske čim hitrejše izbrišejo, se poslužujejo celo resnih notranjepolitičnih groženj. S stalnim pritokom socialno šibkih slojev z juga bo dosedaj pretežno protikomunistična večina Južne Tirolske, vsaj v mestih s svojimi umetno zasajenimi industrijami, postala lahke plen komunizma. Tako je skrajna levica 7. junija 1953 na volitvah pridobila 50 odstotkov glasov nasproti volitvam leta 1949, medtem ko se je v istem razdobju delež vladnih glasov znižal za 21 odstotkov. V Bocnu, kjer živi polovica vseh Italijanov na Južnem Tirolskem, so ti Italijani 7. junija 1953 skrajni levici poklonili 28,8 odstotkov glasov, v Meranu 27 odstotkov, v mestu Franzensfeste 26 odstotkov. To so številke, o katerih bi italijanska vlada morala resno razmišljati. Pri nadaljevanju dotoka z juga bodo tudi na Južnem Tirolskem že v doglednem času imeli prve komunistične župane. Toliko »Christ und Welt«.

K tej zelo poučni karakteristiki nimamo kaj dodati. V pospešenem tempu spreminja svoj obraz tudi Svobodno tržaško ozemlje, kljub podpisani mirovni pogodbi in kljub statutom. Tržaška predmestja: Barkovlje, Rojan, Skorklja, Sv. Ivan, Rocol, Sv. Ana, Skedenj, Zavlje, Sv. Jakob, pa tudi Občine, Spodnja in Zgornja Marija Magdalena in vsi ostali predeli spodnje in gornje tržaške okolice spreminjajo temeljito svoje slovensko lice — tudi po posrednih zaslugah zahodnih zaveznikov. Tržaški prenapeteži pač niso nemški govoreči demokratični Švicari, pač pa zvesti nasledniki nasilniškega fašizma, proti kateremu se je dvignil v drugi svetovni vojni ves svet.

Ali si zavezniki, ki še vedrijo in oblačijo v Trstu, ne bi ogledali razmer v Tessinski Švici? Demokratični Švicarji bi jim bili vsekakor pravičnejši svetovalci.... Sedaj bo morda tudi laže razumljivo, zakaj se tržaški iredentisti tako trmasto upirajo ostvarjenju Svobodnega tržaškega ozemlja. Strah jih je pred zahodno demokracijo!

Olivença in Gibraltar

Krvave demonstracije akademikov v Madridu v preteklem februarju za vrnitev gibraltarskega skalovja pod špansko vrhovnost so v sosedni Portugalski komentirali s starim izrekom prebivalcev iberijskega polotoka: »Kdor sam sedi v steklenem rastlinjaku, ne sme s kamenjem napadati svojih nasprotnikov!«

Že stopetdeset let kipi na portugalsko-španski meji podoben ozemeljski spor, kakršen greni špansko-britanske odnošaje zaradi posesti gibraltarskega skalovja. Politična skupnost na Portugalskem pod imenom »Prijatelji Olivençe« zastopa mnenje, da je protizakonita zasedba 600 kvadratnih kilometrov obsegajočega portugalskega ozemlja s strani Španije neprimerno krivičnejša od britanske zasedbe Gibraltarja. Gibraltar so si Britanci prisvojili zakonito z mirovno pogodbo v Utrechtu leta 1704, ki sta jo poleg Španije in Velike Britanije podpisali tudi Francija in Nizozemska.

Razumljivo je, da nepristranskemu opazovalcu ni težko razumeti španskih želja po zakletem gradu, v katerem sedi tuji gospodar. Kakor pa gibraltarski trn občutno zbada španski ponos, prav tako boli španska trščica v živem telesu Portugalske. Portugalci zatrjujejo, da si bo Madrid pridobil moralno pravico po Gibraltarju šele potem, ko bo sam odstranil krivico na ozemlju Olivençe.

Grofijo Olivenço so v XIII. stoletju portugalski templarji iztrgali Mavrom iz rok. Od tega časa dalje je grofija pripadala Portugalski vse do leta 1801, ko jo je zasedla špansko - francoska vojska. Napoleon je s to zasedbo hotel prisiliti Portugalce, da bi Britancem zaprli svoja pristanišča. Po raznih prekucevanjih vojne sreče je Dunajski kongres leta 1815 prisodil grofijo Olivenço z mestom istega imena in petimi vasicami, skupno 20 tisoč prebivalcev, Portugalski. Spanci so pogodbo o izročitvi ozemlja sosedi podpisali leta 1817 in od tega časa dalje večkrat uradno obljubili, da bodo protipostavno zasedeno ozemlje tudi izpraznili.

Še danes pa so Spanci tam, čeprav je prebivalstvo s srcem na strani Portugalske in se svojemu jeziku ni nikdar odpovedalo. Spričo prijateljskih vezi med obema vladama izgleda ta zadeva popolnoma nerazumljiva. »Prijatelji Olivençe« vedo, da Salazar zaradi nezakonito prisvojene grofije Francu ne bo napovedal vojne, vendar prijateljstvo obeh vlad ne more predreti v srca Portugalcev, dokler ta rana ni zaceljena.

Če špansko-portugalsko mejo, ki poteka od severa proti jugu, razdelimo na tri enake dele, poteru najdemo Olivenço na severu najjužnejše tretjine v bližini mestec Elvas in Badajoz. Ko se je leta 1952 sestala v Lizboni komisija za popravo in izboljšanje meje, je obšla spornih 50 kilometrov okoli Olivençe, ker Spanci niso imeli za te mejne popravke s seboj pooblastil španske vlade.

Zaradi olik v Olivençi ne bo vojne. Vendar bi Spanci morali najprej pomesti pred lastnim pragom in potem bi pometanje pred Gibraltarjem imelo več moralnega opravičila.

Vihar v komunističnih vrhovih

V Romuniji smatrajo za največjega samotarja dežele ministrskega predsednika Gheorghiu — Deja. Častihlepnost tega nekdanjega železniškega delavca, ki se je korak za korakom prerinil na prestol rdečega carja sovjetske Romunije, se ni nikdar izražala javno. Izza kulis je lomil kolena svojim tekmecem, ki so bili v napotje njegovemu komolčenju na vrhove komunistične hierarhije. Celo proti oblastniški obsedenosti neke Ane Paukerjeve je ostal zmagovalec. Ta se je prekucnila l. 1952 in njena usoda je na tehtnici komunistične hvaležnosti prav v teh dneh.

Po izločenju levičarskih razkolnikov moskovske skupine so v Romuniji iztrebili še tiste, ki so nagibali k desničarskemu odklonu. Pet let so pripravljali proces proti Lucretiju Patrascanu, ki so ga osumili »titoističnih nagnenj«. Sredi preteklega meseca je Radio Bukarešt lakonično sporočil svetu, da so nekdanjega vrhunskega ideologa KP obsodili na smrt in ga takoj tudi usmrtili.

Razcepitev oblasti

S to likvidacijo je izgledalo, da je Gheorghiu-Dej dosegel popolno oblast v Romuniji. Ne za dolgo. Moskva je krepko zagrabila za vajeti in tudi romunskemu prepražniku poravnala uzdo. Kot po drugih prepražniških »ljudskih demokracijah«, tako je Moskva tudi v Romuniji zapovedala strogo ločitev vladnega vodstva od partijskega paševanja. Dejansko oblast v deželi, mesto prvega tajnika KP je moral Gheorghiu-Dej prepustiti neznanemu Gheorgheu Apostolu.

Razcepitev oblasti spada med najnovejše značilnosti današnje moskovske usmerjevalne taktike. V Moskvi so jo izvedli s tem, da je vodilno mesto v partiji prevzel Nikita Hruščov, Malenkov pa si je obdržal ministrsko predsedništvo. Do danes še ni jasno, kako se bodo kremeljski veljaki znašli z načelom kolektivnega vodstva. V »intrigologiji Kremlja« bo verjetno prej ali slej prišlo do odločilne bitke. Ni namreč zgolj slučaj, da je za novo moskovsko usmerjevalno politiko o razcepitvi oblasti odgovoren prvi tajnik partije in ne Malenkov. Nikita Hruščov se je v zadnjem času tako močno prerinil v ospredje, da je ravnotežje v kremeljski hierarhiji, ki se je utrdilo po usmrtitvi Berje, že zopet močno omajeno.

Kar izgleda v Moskvi kot prehodna žačasnost, je prav delitev oblasti. Ta prihaja pa Kremlju v prepražniških državah kot naročena. Sistem enovprežnega diktatorja stalinovske dobe je dovedel v prepražniških državah do kopičenja oblasti, kar je v Kremlju stopnjevalo že itak nabito živčnost. Z dvema marionetama je neprimerno lažje žonglirati kot z eno samo. Odprava osebne unije med partijsko in vladno konico poenostavlja centrali ukrepe, da svoje podružnice drži na liniji in že v kali zaduši vsak poizkus odskoka prepražnikov. Poleg tega ostaja tudi spletkarjenju, ki je bistveni del komunistične oblastnosti, torišče na stežaj odprto.

Prva je bila deležna »ustvarjalnih izkušenj KP Sovjetije« Madžarska. Že v poletju l. 1953 je Matija Rakosi odstopil predsedstvo vlade Imreju Nagy-u, da bi si na ta način zagotovil vodstvo partije. Bolgarski rdeči diktator Vuljko Červenkov je izbral drugačno pot. Partijsko vodstvo je izročil Todorju Civkovu in sam ostal šef vlade. Na Poljskem je Boleslav Bierut predsedstvo vlade odstopil Jožefu Cyrankiewiczu in ostal tako prvi mož v partiji. Nasprotno je postopal v Romuniji Gheorghiu-Dej, ki se je zadovoljil s predsedstvom vlade, vodstvo partije pa je prepustil Gheorgheju Apostolu.

„Stalna revolucija"

Bitka za oblast traja seveda z nezmanjšano srditostjo dalje. Kar izgleda na zunaj kot nepomembna zamenjava straže, pomeni v resnici novo obdobje »stalne revolucije«, ki je sestavni del vsake diktatorske vladavine. Viharji v komunističnih vrhovih razodevajo razvoj dalekosežnega procesa, ki stremi za popolnim vistousmerjenjem in prilagoditvijo celotne strukture partij prepražniških držav na nov moskovski model. Preuvrstitve, ki jih je sprožila Stalinova smrt v Sovjetiji, je nujno potrebno prestaviti iz centrale na podružnice, z matične partije na posestrime. Tako se množijo v Vzhodnem bloku prav v zadnjih mesecih partijski kongresi, ki so jih v prejšnjih časih prirejali v zelo dolgih časovnih razdobjih.

Kolo partijskih kongresov je odprla KP Bolgarske ob koncu februarja. Sledili sta Poljska in Vzhodna Nemčija v marcu. Za sredo aprila so napovedali svoj kongres madžarski partijci, pa so ga v zadnjem trenutku odložili za konec maja. Češkoslovaška partija je svoj kongres določila za mesec junij, Romunija za oktober.

Nanovo sprejeti partijski statuti kažejo popolni posnetek statuta, ki ga je v zadnjem novembru sprejela sovjetska KP. V teku tako imenovanega »kumulativnega raziskovanja vesti« partija z vsemi sredstvi krepi partijsko disciplino. Posamezni partijec ne more več od stopiti iz partije, pač pa ga lahko samo iztrebijo. Od sedaj dalje mu je najstrožje prepovedano zatajevanje kakršnih koli temnih trenutkov svoje preteklosti. Komunistične vrste je treba energično razčesati in po enotnih vzorcih sledi preobraženje posameznikov iz množičnih v boljševiške kadre.

Kar ena roka daje, druga odvzema

Slika nove preusmeritve je resno porogljiva. To preusmeritev je narekovala nujnost, da odstrani negotovosti, ki so nastale po Stalinovi smrti v sestavu sovjetskega vodstva. S Stalinovo smrtjo je odpadel orjaški magnet, ki je naraven odmikajoče se silnice v prepražniških državah nenehno privlačeval nazaj na Moskvo. Nujno so morali jekleni vijak, nekoliko odviti, da ne bi postal pritisk na globino premočan. Kdor je pri tem računal na načelno spremembno gospodovalnih metod vladavine, se je hitro razočaral. Kar je ena roka dala s tem, da je zrahljala vajeti, to je s toliko večjo silo zagrabila druga. Kakor danes v partijspi politiki manj okrutni partijci prepuščajo mesta krvoločnežem, tako bodo v gospodarski politiki zmernejšo skupino že v kratkem zamenjali z najostrejšimi partijskimi fanatiki. Tudi prenehanje čistk je samo kratek odmor. Prehodno stokajoča mašinerija obratuje že zopet s polno paro.

V Sovjetiji in v podložniških območjih je nova preusmeritev zgolj taktična razvojna stopnja. Na strategičnih ciljih brezhibnega vistousmerjenja vzhodnih predelov Srednje Evrope v boljševizem se ni ničesar spremenilo.

Iz športnih znamenitosti

Hamida Banu, indijska prvakinja rokoborbe, je odšla v Evropo, da se pomeri z glavnimi evropskimi kanoni rokoborbe. Pravijo, da bo obiskala tudi Svobodno tržaško ozemlje. Hamida ima 32 let. V 320 rokoborbah je bila 320-krat zmagovalka. Menda je prisegla, da bo poročila tistega mojstra, ki jo bo premagal, prav zato bo najbrž ostala — devica in zmagovalka tudi v bodoče.

Hamida použije dnevno 5 l mleka, 3 l juhe, 2 kg sadnega soka, 1 kg jagnjetine, 1/2 kg masla, 6 jajc, 1 kg mandeljev, 4 kg kruha in dva krožnika indijskega rižota. Spi po 9 ur, trenira po 6 ur, ostali čas rabi za prehrano. Ta jo bo v Trstu stala dnevno najmanj 5200 lir....

Pravijo, da bi za reševanje današnje krize potrebovali v Trstu vsaj nekaj tisoč Hamid. Trgovski krogi so z njenim prihodom torej zadovoljni. Tržaški športniki pa menda ne kažejo pravega razumevanja, ker se bojé konkurence.

Potrpljenje

Bonifacij je že ob samem rojstvu kazal izredno potrpežljivost. Nič ni cvilil, če ni bilo pape in molčal je, če je tudi ves dan ležal v mokri plenici. Ko je izpolnil deseto leto starosti, se je zarekel ,da mora postati milijonar. Potrpežljivo je prenašal udarce življenja in se pridno mazal z mažo potrpljenja. Končno se je poročil z edinko bogatega in že ostarelega veleposestnika s tiho željo v srcu, da se bo dobri mož itak kmalu poslovil s tega grešnega sveta. Otroci so se množili kot gobe po dežju.

Nekega dne je čital v časniku, da neko podjetje išče sposobnega in vestnega uradnika. Pogoj je bil nadčloveška potrpežljivost. Tri leta je s potrpljenjem čakal na odgovor, potem pa reklamiral. Odgovorili so mu: »Na žalost niste izpolnili našega pogoja; niste dovolj potrpežljivi.« Tvrdka nima zaman svojega sedeža v Trstu, kjer je potrpežljivost prvi življenjski zakon.

Slovenska mati! Tvoja lastna mati te ni zatajila, ali boš ti to storila?
Nikdar! Nikoli! Otroka svojega v slovensko šolo bom vodila in zanj molila!

KDO JE PRVI POSELIL PRIMORSKO

XIV.

»Ostrogoti« se »pojavljajo«, kakor vidimo, v deželah, za katere smo v prejšnjih poglavjih videli, da so nosila nam razumljiva deželna in krajevna ter narodnostna imena. »Ostrogote« moramo razumeti kot narodnoosvobodilne pokrete, ki so se osnovali v politično ugodnih prilikah, ne pa kot narod. Pač pa nam nudi ime »Ostro-« dovolj jamstva, da je slovanskega izvora ter da se je tam, kjer se je ono pojavljalo, tudi slovansko govorilo. Da so se »Ostrogoti« pojavili še l. 493 po Kr. v današnjih vzhodno-centralnih italijanskih pokrajinah, lahko zaključimo, da tam proces latinizacije še ni bil povsem končan. Uspehi teh »ostrogotskih« osvobodilnih pokretov so bili tako silni, da so si tamkajšnji prebivalci mogli ustanoviti samostojno kraljestvo, ki je obsegalo slovensko Prekmurje in Porabje, Panonsko, S l a v o n i j o ter nižje ležeče predele Bosne, Srbije in Bolgarije južno od Donave. V njej vidimo enega izmed najstarejših pojavov južnoslovanske države, ki se da zaslediti v zgodovini.

Ta država je tako krepka, da obsega kakšnih 50 let pozneje še vso Slovenijo, vse alpske predele do reke Rone v Franciji ter vso Italijo s Sicilijo vred. Njen politični vpliv sega v vso ogrsko nižino in Sedmograško ter na Češko (kjer so tedaj »vladali« Langobardi), prav tako tudi še na Spansko, ki najbrž v tem času tudi še ni bila popolnoma poromanjena.

Drug narod, ki se v tej dobi pojavi na političnem nebu tedanje Evrope kot zvezda repatica, so Huni z Atilom na čelu. Huni so prebivali v vzhodni južni Ukrajini, najdemo jih pa tudi v zemljepisno lepo zaokroženi deželi današnje Ogrske in Sedmograškega, kjer je imel Atila svoje središče ali pa vojni stan. Hune prikazujejo zgodovinarji kot divji narod, ki je g o n i l sovražnike po vsej Evropi celo do Pariza in skoraj do Carigrada, bil skrajno surov in neuk, v isti sapi pa nadaljujejo, da je bil glavni stan Atile razkošno bivališče polno umetniških del, njegova politična moč pa je bila taka, da mu je dal tedanji burgundski knez svojo hčerko za ženo, bizantinski cesar pa mu plačeval letni tribut.

V tej g o n j i Hunov pač vidimo vojake, ki so se g o n i l i križem po Evropi, oziroma g n a l i pred seboj poražene sovražnike. Ogrska nižina je bila tedaj brezdvomno zemljepisno središče Slovanov. Atilovi pohodi so bili pač eni izmed poslednjih na veliko zasnovanih poizkusov rešiti, kar je slovanstva po razpadu rimskega cesarstva ostalo. Kot nepremagljiv vodja teh vojnih pohodov je bil Atila med slovanskim svetom brezdvomno priljubljen; Atila najbrž tudi ni njegovo pravo ime, ampak pridevek: oče, mali a t a , kakor so imenovali Čehi svojega predsednika Masaryka »tatiček«, ali pa komunisti Stalina (mali oče, franc. petit père).

Huni se v Evropo niso »priselili« kot narod, temveč se pojavili v njej kot oboroženo edinice v o j a k o v tedanjih tamkajšnjih prebivalcev in držav. Prav tako kakor Ostrogoti, niso izginili ali pa se utopili v morju domačinov, temveč je prešel v pozabo le njihov naziv, kakor se je zgodilo to pozneje z že omenjenimi Obri.

Langobardi, pravijo, so se priselili v naše kraje za Ostrogoti. Leta 568 so odšli v Italijo in tako napravili »prostor« našim prednikom.

Ime »Langobardi« se pojavi najprej na ogroženi severnozapadni meji Slovanov na spodnji Labi okrog današnjega Hamburga. V tem imenu zasledimo isto težnjo, kakor pri Ostrogotih: označuje enostavno vojake. Lom pomeni nekaj zlomljenega, kjer se nekaj konča, rob ali pa mejo. Bolgarska Palanka na srbski meji se imenuje Lom-Palanka, Lomska Palanka, obmejna, krajna Palanka. (Hun pomeni brezdvomno v o j a k a , l o v c a - primerjaj gorske, planinske lovce, Cebirgsjaeger, ali vojake in letala. Madžarskim vojakom pravijo še danes h o n v e d - po naše gonjači. Ta beseda ima izključno slovanski koren.) Varta je slovaški straža; Langobardi (dolgobradci) je popačeno in polatinjeno ime; njih pravilno je Lomvardi, obmejni stražniki, graničarji. Prav tako so označevali svoje obmejne stražnike ali pa vojake tiste dobe prebivalci slovanskih Karpatov, na Moravskem in Slovaškem, pozneje najdemo ta izraz tudi pri nas. Njih ime se je najlepše ohranilo v danes italijanski Lombardiji ter v rodbinskem priimku Lombardi.

Lombardi so v VI. stoletju pri nas to, kar so pred 100 in nekaj leti bili Ostrogoti in Huni. Velika država Ostrogotov je zamrla, pa tudi vojaški uspehi Hunov pred skoraj tolikimi leti nimajo več vpliva na razvoj političnih dogodkov v naših krajih. Vendar tedanji Slovenci še ne vržejo »puške« v koruzo — Lombardi, njih vojaki, uspejo ubraniti meje nove slovenske države. In, glej čudo, te meje se natančno pokrivajo z onimi, za katere pravijo, da so Slovenci zasedli s svojo »priselitvijo«!

Država Lombardov (do l. 568) obsega namreč vso Goriško, Kranjsko, Koroško, Prekmurje, Štajersko, Podravino in Posavino, Sedmodo današnje avstrijsko-češke meje. Njih sosedje so Avari, nam že znani Obri, ki so združili v veliko državo današnjo Slovaško, Madžarsko, Podravino in Posavino, Sedmograško ter vso Vlaško — vse dežele, ki imajo še danes, vkljub prisotnosti Madžarov in Romunov izrazito slovenska krajevna imena.

Ob tej priliki bi omenil oz. ponovil, da smo imeli s Slovaki malo pozneje skupne kneze: Pribino in Koclja. Slovaki se sami sebe imenujejo Slovence, nas pa Slovince: spomin na to nekdanjo veliko zemljepisno skupnost Slovencev se izraža tudi še v imenu danes hrtvatske pokrajine Slavonije. *(Dalje)*

VESTI s TRŽAŠKEGA

Sestanek SDZ v Sv. Križu

V nedeljo proti večeru, so se v Sv. Križu zbrali prijatelji in člani Slovenske demokratske zveze, da se nekoliko pogovore s predsednikom stranke dr. Josipom Agnelettom in člani Glavnega odbora S. D. Z., ki so napovedali svoj obisk. Glavni namen sestanka je bila določitev primernega datuma in časa za bližnji širši pomenek. Ker so prisotni izrazili željo, naj bi se nameravani sestanek ne vršil popoldn temveč dopoldne, ob 11. uri, je bil ta predlog tudi sprejet. Potem ko je bil določen tudi način, na kateri naj se takšni sestanki sklicujejo, je dr. Agneletto na prošnjo prijateljev, ki so se udeležili pomenka v veliko večjem številu, kakor se je pričakovalo, podal kratek pregled tržaškega položaja doma in v svetu. Njegova izvajanja je dopolnil prisotni član Glavnega odbora, ki je razložil, zakaj ne smemo pričakovati, da bi bilo Tržaško vprašanje rešeno tako hitro in na takšen način, kakor to pišejo nekateri listi. Prikazal je tudi zakaj dela danes čas za zagovornike, ne pa za nasprotnike Svobodnega tržaškega ozemlja. Po poročilih, ki so bila podana v obliki razgovora, so se nato oglasili posamezniki, ki so podčrtali, da je vse prebivalstvo, brez razlike, za ohranitev Svobodnega tržaškega ozemlja, da so tudi pristaši titovskih organizacij takšnega mnenja in da ne odobravajo sedanjega stališča svojega vodstva. Nekdo je tudi dejal, da se je kaj lahko razburjati zaradi razlaščevanja slovenske zemlje v Zavljah, toda istočasno ponujati ne samo nekaj kmetij, temveč skoro vse ozemlje Italiji je pa velika, naravnost pregrešna in hotena nedoslednost. Slovenci v Trstu bi morali protestirati proti izročitvi Italiji, tudi če bi v Beogradu sedel ne vem kdo. Sramota je, so dejali, da deluje v Trstu politična organizacija, ki pravi, da je tržaška, se sklicuje na padle v o svobodilni borbi, a nima korajže, da bi dvignila svoj glas tako, kakor bi bilo treba.

nem pomenku so krajevni zastopniki SDZ izmenjali svoje misli s prisotnima predstavnikoma strankinega središča. Pri tem so pozorno zasledovali obširen referat, s katerim sta jima člana Glavnega odbora pojasnila trenutni položaj v svetu s posebnim ozirom na Tržaško vprašanje. Razvila se je živahna debata, v kateri so posamezniki dodali številne upravičene in podprte pripombe, iz katerih je bilo razvidno, s kakšnim negodovanjem in zaskrbljenostjo spremlja slovensko ljudstvo sedanjo jugoslovansko politiko, ki ponuja Trst Italiji. Ponovno so ugotovili, da delovanje in stališče Slovenske demokratske zveze, ki se odločno zavzema za Svobodno tržaško ozemlje, najbolj odgovarja koristim in željam krajevnega življa. Tako sta dobili svoje priznanje doslednost in načelnost Slovenske demokratske zveze, ki ostaja zvesta svojim smernicam tudi v najtežjih trenutkih, medtem ko je bilo izrečenih veliko bridkih očitkov na račun organizacij, ki so v vsakem trenutku pripravljene slediti ukazom svojih tujih central, tudi če so ti v največjem nasprotju s potrebami Slovencev iz Trsta in okolice.

Prijateljski sestanek članov SDZ v Zgoniku

Preteklo nedeljo popoldne se je vršil v Zgoniku prijateljski sestanek ožjih prijateljev in članov krajevne organizacije Slovenske demokratske zveze, katerega se je udeležil tudi predsednik Glavnega odbora SDZ, dr. Josip Agneletto. V nevezanem, a toliko bolj prisrčnem pomenku so krajevni zastopniki SDZ izmenjali svoje misli s prisotnima predstavnikoma strankinega središča. Pri tem so pozorno zasledovali obširen referat, s katerim sta jima člana Glavnega odbora pojasnila trenutni položaj v svetu s posebnim ozirom na Tržaško vprašanje. Razvila se je živahna debata, v kateri so posamezniki dodali številne upravičene in podprte pripombe, iz katerih je bilo razvidno, s kakšnim negodovanjem in zaskrbljenostjo spremlja slovensko ljudstvo sedanjo jugoslovansko politiko, ki ponuja Trst Italiji. Ponovno so ugotovili, da delovanje in stališče Slovenske demokratske zveze, ki se odločno zavzema za Svobodno tržaško ozemlje, najbolj odgovarja koristim in željam krajevnega življa. Tako sta dobili svoje priznanje doslednost in načelnost Slovenske demokratske zveze, ki ostaja zvesta svojim smernicam tudi v najtežjih trenutkih, medtem ko je bilo izrečenih veliko bridkih očitkov na račun organizacij, ki so v vsakem trenutku pripravljene slediti ukazom svojih tujih central, tudi če so ti v največjem nasprotju s potrebami Slovencev iz Trsta in okolice.

Otroška baletna prireditev

Gojenke baletne šole gdč. Tatjane Akinfijeve nastopijo

v četrtek 27. maja ob 20.30 v Avditoriju ZVU.

Na programu so baleti, pantomime in folklorni plesi. Vstopnice dobite na sedežu Slov. dobrodelnega društva v Machiavellijevi ulici 22-II ter pri vseh odbornikih društva.

Življenje in blagostanje posameznih stanov v Trstu

Ankete, katere izvaja na našem delu Svobodnega tržaškega ozemlja že nekaj let Statistični in popisni urad Zavezniške vojaške uprave, so doslej že odkrile mnogo zanimivih socialnih in gospodarskih podatkov o življenju tržaškega prebivalstva. Glede tega je posebno zanimivo poročilo o II. anketi o izdatkih tržaških družin, ki je bila izvršena med 15. oktobrom in 14. novembrom leta 1952. Iz podrobnih rezultatov, ki so bili objavljeni šele pred dvema mesecema, vidimo n. pr., da niso v Trstu več najdonosnejši samostojni poklici, temveč nova kasta vodilnih gospodarskih in birokratskih funkcionarjev, ki prevzema v novi družbi tako kapitalistično kakor socialistično dejansko vlogo in materialne privilegije vrhnje plasti, pa čeprav v manjši meri in z manjšimi razlikami kakor pa sta jih pred njo uživala meščanstvo in še prej plemstvo. To ugotovitev potrjuje za naše mesto razpredelnica omenjenega poročila, v kateri so prikazani mesečni izdatki za posamezno konzumno enoto, lahko bi rekli družinskega člana, katerega si lahko privoščijo rodbine posameznih stanov. Iz nje namreč vidimo, da izdajo:

Družine:	*Na konzumno enoto mesečno lir*		
	Za hrano:	*Ostale dobrine:*	*Skupno:*
Vodilnih uradn. in funkcionarjev	13.545	20.117	33.662
Samostojnih poklicev	12.914	14.935	27.849
Uradnikov	12.606	14.171	26.777
Delavcev	11.113	9.418	20.531
Poslužiteljev	10.019	9.123	19.142
Povprečno	11.613	11.884	23.527

Iz navedenih podatkov vidimo, da se dvigajo iznad povprečja prve tri skupine, ki štejejo sorazmerno med prebivalstvom najmanj članov. Zanimivo je, da se je življenjska raven uradnikov v povprečju močno približala življenjski ravni pripadnikov svobodnih poklicev. Medtem ko nam prvi stolpec številk kaže, da izdajo za hrano v vseh stanovih na posamezno osebo približno enako vsoto, kajti želodec imajo pač več ali manj vsi enako velik, nam pa drugi stolpec potrjuje znano pravilo, da se razlika v življenjskem standardu kaže predvsem v večjih izdatkih za tiste potrebe, ki niso v zvezi z utešitvijo osnovne biološke zahteve po potolažitvi gladu. Tako izda delavska družina za »ostale potrebe«, v katerih je vštetо vse, kar ni hrana, samo polovico tega, kar si lahko privošči družina vodilnega, in za eno tretjino manj od tega, kar izda v isti namen družina navadnega uradnika.

50-letnica smrti Antonina Dvoraka

Prav na dan 1. maja, ko so po praških ulicah valovile množice prazničnega delavstva, je za vedno zaprl oči češki skladatelj Antonin Dvorak. Njegova simfonija Novi svet, njegovi Slovanski plesi in Rapsodije, lahko doumljive tudi širši publiki in ne pretežke za izvajalce, so hitro osvojile ljubitelje glasbe.

Za dobro stopnjo više nas popelje njegov Stabat Mater, ki nas globoko gane ob misli, da ga je zložil potem, ko je v teku dveh let izgubil kar troje otrok. Ganljive stihe, ki jih je spesnil Jacopone da Todi, je vskladil Dvorak.

Nekaj nad petdeset let je doživel. Visoko čelo s sivobelim lasiščem z globokimi udrtinami ob sencih, kratka brada, gosti in pobeljeni brki, vse to je izražalo izrazito obličje, iz katerega je žarel pogled, ki je segel človeku prav do dna srca. Že sama njegova zunanjost je izpričevala izredno osebnost.

Antonin Dvorak je bil najstarejši sin gostilničarja in mesarja in je bil rojen 8. septembra 1841 v Nelahozi Vesi na Češkem. Kot mesarski vajenec v Zlomnicah se je mnogo bolj zanimal za cerkvene orgle kot pa za očetovo rokodelstvo. S šestnajstimi leti je vstopil v orglarsko šolo in jo po dveh letih odlično končal. Leta 1862 so ga sprejeli v orkester praškega gledališča, ki ga je vodil mojster Bedrich Smetana. Ostal je tam do leta 1873.

Mladi Dvorak je ljubil romantike. Liszt, Wagner, Berlioz so mu bili vzorniki. Glasbi je zaupal svoje skrivnosti, njej je odkrival globine svojega srca. Ti notranji njegovi pomenki prihajajo do izraza v Quator en mi bemolu (opus 61). Brahms, ki ga je vodil, je občutil vso lepoto tega dela. Hitro pa se je Dvorak sprostil tujih vplivov in dozoreval. Privlačili so ga narodni motivi, ki jih je bilo v tako glasbenem narodu kot so Čehi v izobilju na razpolago. Narodni slog se izraža v vseh njegovih delih. Prav zato je Dvorak pristen, vso svojo osebno noto je vtisnil svojim delom. To je pred njim storil Smetana, ki je iz domotožja postavil najbolj ganljivo fresko o domovini, znamenito »Ma vlast«.

Tako Smetana kot Dvorak sta bila pod Lisztovim vplivom, ki je v svoji gradiščanski sredini gojil iste narodne motive, ki so navdahnili Beethovnovo Pastirsko sonato.

Pri Dvoraku je melodična smer izredno sveža. Redek je skladatelj, ki bi tako temeljito izcizeliral svoje glasbene izraze. Ko je živel v Ameriki, prav tako ni pozabil svoje domovine kot Smetana v Skandinaviji. Dvorakova simfonija Novega sveta nas očara s svojim petjem in igrami, ki so v njegovi notranjosti nastale in se budile v stiku z daljino. Že v Ameriki je občutil tisto tako čutno ritmično stvarnost, ki prihaja do izraza v njegovih Slovanskih plesih.

Njegov Stabat so posneli na ploščе; to je morda profanacija. Dvorak je, podobno kot Mozart, izražal molitev na poseben način. To mu je omogočilo, da se mu je šeststoletno besedilo Jacopona zdelo kot pravkar napisana, še sveža beseda. Temu je dal samoniklega izraza v duhu narodne glasbe, izraza, ki nas Slovane vedno tako globoko pretrese. To ni kako glasbeno izročilo, to je molitev, ki je občutena do najfinejših odtenkov. Oratorij s svojimi samotnimi glasovi je svečano resen, tako svojski Dvorakov kot ga lahko poda samo on.

Tudi gledališču je dal svoj doprinos. Uglasil je deset del. Leta 1870 je izšla skladba »Alfred«, ki jo je navdahnil Teodor Koerner. Leta 1900 je uglasil libretto Jaroslava Kvapile »Rusalko«. Armioi je tekst napisal Jaroslav Vicklicky. Wagnerjev vpliv je le zunanji. Bistvo Dvorakovega ustvarjanja je narodna glasba. Bil je iskren in veren. Zato Antonin Dvorak ne pripada nikomer, edino le samemu sebi.

Produkcija gojencev SPM

Prva produkcija gojencev Glasbene šole bo v petek, dne 28. maja t. l. ob 20.30 v dvorani v ulici Machiavelli 22-II.

Vljudno vabljeni starši gojencev in po njih vpeljani gosti.

Gostovanje ljubljanske drame

Prijetno je po mnogih letih spet zagledati obraze starih znancev na odrskih deskah. In še toliko lepše je poslušati tekočo, gladko, zveneče slovensko besedo.

In vse to smo imeli priliko videti in slišati preteklo soboto in nedeljo. Ljubljanski igralci so nadvse lepo in umetniško podali Linhartovo komedijo »Matiček se ženi«, naslednji dan pa Cankarjevo dramo »Hlapci«. Verjetno je, da so nam hoteli s tema deloma prikazati razliko med začetkom in viškom naše slovenske dramske umetnosti. Preidimo komedijo in povejmo raje kako sodobne so Cankarjeve besede o slovenskih hlapcih. Morda ni bilo še nikoli tako res, kakor je Cankar zapisal pred tolikimi leti in gotovo je vsaj zdaj številno občinstvo razumelo in si pravilno tolmačilo umetnost našega največjega pisatelja.

Seveda oba prvaka gostov in gostiteljev nista pozabila na svoje strankarsko-politične dolžnosti, ki pa so bile za najmanj dve tretjini poslušalcev netaktne, da ne rabimo močnejšega izraza.

TRŽAŠKI PREPIHI

Oh, ta današnja mladina!

(Dopis tržaškega profesorja)

Nadomeščal sem na neki šoli obolelo koleginjo in ker v tem razredu ne poučujem, sem premišljeval, kako bi uro koristno izrabil. Ob pogledu na razred, ki ni užival med profesorskim zborom posebnega slovesa niti po pridnosti, niti po disciplineranosti, sem se spomnil številnih pritožb staršev, učiteljev in profesorjev nad »današnjo mladino«.

»Tega bi si mi nikdar ne predrznili nasproti svojemu profesorju!«

»Mi smo morali vse drugače u bogati!«

»Mi smo šele vedeli, kaj se pravi delati!«

»Meni bi oče ob takem obnašanju že davno pritisnil klofuto!«

Taki so približno vsakodnevni vzkliki v domači hiši. »Nikdar niso bili otroci tako predrzni, tako neolikani, ničemurni, razvajeni«, mi je zagotavljala starejša samska teta, ki je verjetno to modrost prepevala noč in dan svojim nečakom in nečakinjam! »Boš že še videl, kako te bo še teplo življenje«, je prav pred to uro ozmerjala mati svojega sina, o katerem se profesorji res niso preveč pohvalno izražali.

Vendar se mi dozdeva, da naši mladini prihodnjost ne izgleda tako problematična in se je zato vsi ti opomini primejo v najboljšem slučaju za nekaj kratkih minut. Skozi eno uho notri, skozi drugo ven kot dobri znanci, katerih obisk nam ne dela posebnih preglavic.

O takih in podobnih razgovorih sem tisto uro pripovedoval petnajstin šestnajstletnim dekletom in fantičem »No, kaj pravite k temu?« sem jih vprašal. Najprej so me prav debelo in začudeno pogledali, potem pa je nastala v razredu prava revolucija. Zaključil sem jo z naročilom, naj si vzamejo vsak list papirja. Naslov prostega spisa je: »Oh, ta današnja mladina.«

Kakor bi odrezal so umolknili in po razredu so pridno zaškripala peresa in zdrseli biroji. Zdelo se mi je, da sem jim podaril pol sveta. Vendar enkrat — tako se mi je zdelo, da vrejo iz kuštravih buč neizgovorjene misli — priložnost, da tem godrnjačem poveš, kar jim gre.

Prvi dečko, menda najmlajši in najmanjši med njimi, je napisal tole: »Je že res, da nismo vedno taki, kot bi morali biti, vendar se ne morem iznebiti prepričanja, da so tudi starejši ljudje pogostokrat predrzni, hudobni in krivični. Ko sem pred nekaj dnevi na Rdečem trgu hotel kupiti nekaj pomaranč zase in svojo majhno sestrico, me je starejša gospa pošteno sunila pod rebra in zarenčala: „Poberi se, saj itak ne boš ničesar kupil, morda pa misliš kaj izmakniti, seme salamensko!" Polovica drobiža, ki sem ga držal v roki, je zdrknila po tleh. Nič nisem odgovoril, ker bi bil gotovo zopet „salamenska mularija" in bi se vse branjevke kar v zboru zagnale proti meni.«

Drugi dečko: »Nekega dne sem mami na štiri oči zaupal, da sem pri sosedovih po nerodnosti razbil šipo. Seveda se je razjezila in me ozmerjala, da sem za samo škodo pri hiši. „Oh, ta današnja mladina!" je končno vzdihnila in odšla. Nisem se mogel vzdržati smeha; ne zaradi šipe, pač pa zato, ker sem se spomnil, kako je moj oče še pred kratkim pripovedoval svojemu prijatelju z velikim navdušenjem o svojih mladostnih vragolijah. Te so bile čisto drugačne, kakor pa razbita šipa. Moja mama je takrat tudi sedela pri mizi in se od srca smejala. Pomislil sem: „Oh, ta stara mladina!", kaj bi neki nam oponašala.«

Tretji dečko: »Kadar se voziš v tramvaju, filobusu ali avtobusu, mi je tolikokrat zabičala moja mati, moraš vstati, če starejši ljudje in ziasti ženske nimajo sedeža. Zadnjič sem se peljal z avtobusom v šolo. Vstopila je mlajša dvojica. Poleg mene je bil edini sedež še prazen. Mladi mož se je takoj usedel in pustil ženo, da stoji. Nenadoma pa me je nahrulil in ozmerjal, ali res ne poznam nobene šike? Vedel sem, kaj hoče, in sem vstal. Vsakdo si lahko misli, kakšno mnenje imam o tem starejšem gospodu.«

Četrti dečko: »Vozil sem s kolesom po Miramarski cesti. Cez cesto prihajata dve ženski, ki sta si imeli prav v tem trenutku toliko povedati. Pozvonim. Seveda ne slišita zvonca, ker obdelujeta bogve katero družino iz bližnje ali daljne okolice. Ko sem privozil tik njiju in še enkrat zazvonil, sta prestrašeno odskočili in ena izmed njiju me je nadrla: „Paglavec, kaj ne znaš malo paziti?" Molčal sem. Zaslužili pa sta, da bi ju malo pobožal s sprednjim kolesom po bokih, saj sta nosili tako zapeljiva svetla oblačila.

Drugič vidim pred seboj gospoda, ki hiti za tramvajem, čeprav je to v Trstu strogo prepovedano. Med pločnikom in tramvajem je bilo morda poldrugi meter prostora. Prehitel sem tramvaj na desni strani. Ker mož s prvim naskokom ni dosegel tramvajske prikolice, me je oplazil z besedami: „Kaj ne znaš paziti, šema?" Prav isto misel sem imel tudi sam na jeziku, odgovoril pa zopet nisem ničesar. Oh, ta današnja mladina!«

V koncu še dekle: »Res je morda, da se mi mladi ne pokorimo starejšim tako, kakor je to bilo nekdaj. Ampak, kaj niso tega krivi prav starejši ljudje? Kaj pomaga, če nas neprestano karajo in opominjajo, sami pa niso nič boljši. Res je, da nam marsikaj lahko očitajo, vendar ti naši prestopki le niso tako zelo važni. Zaradi nas mladih gotovo ne bo tretje svetovne vojne. Mi ne pripravljamo revolucij, ne ubijamo, ne zapiramo nedolžnih ljudi, ne mučimo svojih tovarišev in tovarišic, ne vohunimo in ne ovajamo. Ni moja prijateljica Marcela kriva, da pohaja italijansko šolo, pač pa njen oče, ki je doma iz Renč pri Gorici in njena mama, ki je rojena v St.Petru na Krasu. Uboga moja Marcela, tako rada bi ostala Slovenka. Kdo jo je prodal tujcu? Kdo prihaja ponoči domov pijan in zmerja mater in otroke? Oče....«

Tudi v današnjih časih srečamo otroške in mladostne oči, pred katerimi se mi odrasli lahko sramujemo, kadar se zapičijo v nas. Ne pozabljajmo tega!

Humor je odšel v večnost...

Morda je padel v vojni, morda ga je požrla revolucija, morda so ga sežgali v rižarni ali je postal žrtev narodne imovine, kdo bi to vedel? Kje je končal, menda ne ve nihče! Daritev narave človeku, ta prisrčno žuboreči vrelec, ta zdravilni balzam naših živcev — humor — tega ni več. Humor je umrl. In od njegove smrti dalje — kako čudovito — nimamo več živcev. Ali pa morda nimamo humorja zato, ker nimamo več živcev? S humorjem bi lahko likali živčevje tako, kot likamo cevaste hlače. Kot sveder vrtajo v našo notranjost bodeče igle človeške občutljivosti! In pri tem nam res ni do smeha. Smeh je odšel s svojim očetom humorjem v večnost....

Z njim so odšli tudi očetje, humoristi, resno se smehljajoči gospodje, svojo pot. Zvoneče popevke in kupleti, komedije in veseloigre so izgubile prav tako svojo domovino. Nekaj aforizmov, redkih zafrkacij in šaljivk, to je vse, kar nam je še preostalo za smeh.

»Saj gre tudi tako, ali pa še bolje«, nam zatrjujejo skrajni levičarji, ki so na smeh že popolnoma pozabili. Prav zato se zdijo njihovi obrazi tako malo človeški. Kolikokrat jim ta narekovana, izumetničena resnost poganja debele kaplje znoja na čelo — in na žalost nam — prav tako.

Stopite, prosim, enkrat na Anagrafski urad potem, ko vam je stražnik na domu izročil nič dobrega obetajoče povabilo. Z maščevalnim sočutjem vas oplazi pogled uradnika za okencem, ki vas v neizgovorjeni besedi pozdravi: »Le počakaj, tudi tebi bomo pregnali smeh!« Menda so bičanje po hrbtu odpravili v civiliziranih državah. Naša oblast pozna danes drugačna sredstva, ki razbičanemu sodobniku izvabljajo vzklike bolečine krivice in brezpravnosti. Zopet so enemu slekli državljanstvo....

Tiha, zelena oaza, zatočišče človekovega trpljenja, humor, ta veselo brneči žvižgalnik, katerega stari in novi napevi vedrijo dušo in srce, ta je obmolknil; oaza se je posušila. Ostalo je samo tiho domotožje po hudomušnosti. Srečni so vsaj tisti, ki jo še pogrešajo, kajti prav to domotožje nam daje vsaj rahlo upanje, da se humor povrne, morda prav ob zadnji uri njegovega dednega sovražnika, ironije.

SLOVENSKA PROSVETA
V TRSTU
vljudno vabi tržaške Slovence
na majski večer
RELIGIOZNE LIRIKE,
ki bo v soboto 22. maja ob 20,30
v Avditoriju ZVU v Trstu.

Odgovorni urednik:
Dr. Prof. ANTON DABINOVIC
Tiska: tisk. Adria, d. d., v Trstu

ZDRAVNIK
Dr. FRANJO DELAK
v TRSTU
sprejema
na
Reški cesti - Strada di Fiume, številka 20-III. - 2. nadstopje
vsak dan od 15. do 17. ure

Vsakovrstno pohištvo:
SPALNICE - JEDILNICE - KUHINJE ITD. — PO NAROČILU IZVRSI VSAKO DELO — POROSTVO ZA DOBER NAKUP — TOVARNIŠKE CENE — DELO SOLIDNO — DOMAČA TVRDKA
Tovarna pohištva
Tel. 32
PRINČIČ
KRMIN
Cormons - prov. Gorizia

Prispeli so najboljši hladilniki sveta!

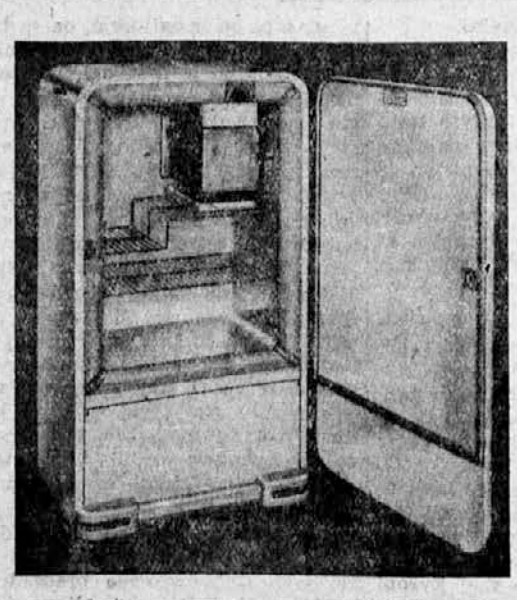

Izdelek največje angleške tovarne LEC je v celoti (tudi s hladilno napravo, ki je najvažnejši del) izdelan po dolgoletnih izkušnjah izključno v LEC-ovih tovarnah!

Električni hladilnik LEC je izviren izdelek, nedosegljiv v trajnosti, liniji in ceni!

Grajen je za Vas; LEC Vam bo prihranil mnogo denarja in Vam bo ob vsaki priliki nudil svežo hrano in Vas s tem ohranjal pri najboljšem zdravju. Zapomnite si: LEC mora v vsako gospodinjstvo!

Naročila s takojšnjo dobavo — tudi z obročnim odplačevanjem — sprejema tvrdka

G. KERŽE

TRST - Piazza S. Giovanni 1 - Tel. 35019